

**UNIVERSITAT
JAUME·I**

TREBALL FINAL DE GRAU EN MESTRE/A D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Una aproximació a la diversitat sexual des de l'àlbum *Sirenes* de Jessica Love

Nom de l'alumne/a: Miró Llorens, Marina

Nom del tutor/a de TFG: Aguilar Ródenas, Consol

Àrea de Coneixement: Didàctica de la Llengua i Literatura.
Departament de Pedagogia i Didàctica de les Ciències Socials, la
Llengua i la Literatura

Curs acadèmic: 2019/2020

Dedicatòria

Per a totes les sirenes que s'han transformat i llueixen les seues cues amb orgull.

Per a totes les famílies que han donat la benvinguda a sirenes.

I per a tots aquells i aquelles que en temps difícils es reinventen dia a dia perquè tot vaja bé.

Agraïments

A la meua família, suport constant en el meu dia a dia.

A ma mare, per ensenyar-me l'apassionant món de ser mestra i acompanyar-me en tot moment.

I a Consol, per la teua ajuda, consells i suggeriments constants, formant un equip a distància a pesar de les dissortades circumstàncies.

ÍNDEX

1. Conceptes claus.....	1
2. Justificació personal de l'elecció del meu tema de TFG. Relat de vida.....	1
3. Objectius d'aquest TFG.....	2
4. Com es vertebra aquest TFG?.....	5
5. Necessitat de formació en LIJ en la formació inicial de mestres: criteris per seleccionar LIJ de qualitat literària i estètica.....	5
6. Què és un àlbum?.....	6
7. Per què he escollit aquest àlbum?.....	7
8. El meu àlbum.....	9
8.1. Biografia de l'autora i il·lustradora.....	9
8.2. Síntesi de l'àlbum.....	11
9. Anàlisi de l'àlbum.....	12
10. A l'escola: una experiència de lectura crítica a 3r curs de primària.....	13
10.1. Abans d'anar: què fer?.....	13
10.2. A l'escola: Tertúlia Literària amb Debat posterior.....	14
11. Relat de vida després d'enllestir el TFG.....	15
12. Bibliografia i recursos en web.....	18
13. Annex.....	21

1. Conceptes claus.

Àlbum il·lustrat, identitat sexual, diversitat sexual, lectura crítica i dialògica, llibertat d'elecció i de la identitat, drets humans, Literatura Infantil i Juvenil (LIJ) i educació literària.

2. Justificació personal de l'elecció del meu tema de TFG. Relat de vida.

Per entendre perquè he escollit aquest TFG, cal recórrer el meu camí com a lectora des de ven menuda. Si em pose a recordar, la lectura sempre ha estat present en la meua vida, de manera directa o indirecta. Per tenir una idea d'aquesta presència indirecta, he d'explicar la pràctica lectora en la meua família. Ma mare és mestra i sempre ha sigut conscient de la importància que té la lectura en l'educació dels xiquets i xiquetes, a mon pare sempre li ha agradat llegir i és per això que tots dos sempre han estat disposats a llegir-me llibres quan jo no ho podia fer soles. A més, tinc un germà major i quan els meus pares li llegien contes o li contaven històries, a mi també m'ho feien, encara que no entenguera quasi res. També recorde que els llibres que més ens llegien eren els contes clàssics, de princeses Disney i alguns interactius, que eren els més atractius per a mi, perquè podia jugar amb ells.

Aprofundint en la part lectora, els meus pares m'han afirmat que no em va costar molt començar a llegir, diuen que un factor clau va ser la presència del meu germà. Ja que sempre que féiem un viatge en cotxe jugava a un joc, que era llegir el més ràpid possible els anuncis dels senyals de les carreteres. I jo, quan ja sabia llegir un poc, vaig començar a jugar amb ell, creem que això va ser un factor clau per aprendre a llegir amb menys dificultat i tindre més fluïdesa lectora. Després, durant tota l'Educació Primària, el meu nivell de lectura ha sigut normal, ni destacava ni anava endarrerida, a més vaig treballar molt la lectura oral i això va fer que no em fera mai vergonya llegir en públic i sempre que podia ho feia.

També quan vaig aprendre a llegir, vaig poder vivenciar que m'agradava molt més fer-ho de manera autònoma, ja que per a mi era un moment de pau, tranquil·litat i per evadir-me de tot. Primer les coses que llegia eren el que la mestra o mestre ens manaven o recomanaven, però no ho recorde fer com una obligació, ja que a mi m'agradava fer-ho i al cap dels anys, vaig començar a descobrir el vertader plaer per la lectura, degut que vaig trobar quins tipus de llibres o contes eren els que vertaderament m'agradava llegir, que eren els que estaven relacionats amb els meus hobbies: el ballet i viatjar.

Però quan vaig començar l'ESO, vaig anar abandonant a poc a poc la lectura lliure i vaig començar a llegir per obligació, memoritzant més que llegint i açò va ser un dels problemes que va fer que a poc a poc anara agradant-me menys llegir. A parer meu els llibres no deuen servir per a memoritzar detalls, sinó són per a reflexionar i fer-nos sentir i imaginar coses que de normal no fem. Però també gràcies a aquesta obligació he llegit llibres que per a mi han sigut un gran

descobrint, com són: “*La casa de los espíritus*”, d’Isabel Allende i “*La piel de la memoria*” de Jordi Sierra i Fabra. I també d’altres que no tornaria a llegir... Amb aquests nous descobriments els meus gustos van anar evolucionant al mateix temps que jo, començant a llegir llibres d’històries, tant reals com fictícies.

I actualment, al llarg de tota l’etapa universitària, la lectura ha estat sempre en una segona banda, ja que per desgràcia les noves plataformes digitals han ocupat el temps que abans estava destinat a la lectura. Però afortunadament, hi ha certs moments en els quals sempre recórrec als llibres. I un fet destacable és que desde xicoteta puc llegir en qualsevol lloc, em concentre molt fàcilment i pot ser, com més soroll hi ha millor llegia i llig.

A parer meu, la lectura ha sigut un aspecte molt important en la meua vida, perquè m’ha ajudat a evadir-me dels problemes, tenir moments per a mi... i sobretot aprendre coses noves. És per aquestes raons, perquè he escollit fer el meu TFG sobre *Gènere, educació crítica i LIJ*, per així despertar l’interès que jo he tingut per la lectura a l’alumnat, mostrant-los altres temàtiques més actuals i que poden ser interessants per a ells i elles, ja que les poden vivenciar en el seu dia a dia. A més, em centraré en el gènere, concretament amb el tractament de la identitat i diversitat sexual. Temàtica que a parer meu cada vegada és més important tractar en les aules, perquè el món està en constant evolució i les nostres aules no han de ser un obstacle per aquesta. El canvi està en les nostres mans.

3. Objectius d’aquest TFG.

Els objectius que persegueix el meu TFG són:

- 1- Aprofundir en l’àlbum des de l’anàlisi en profunditat de text i il·lustració, perquè interactuen per a la construcció del sentit.
- 2- Desenvolupar la nostra formació lligada a la selecció de llibres de LIJ des de criteris literaris i estètics.
- 3- Enfortir la nostra educació literària des d’un ús literari de LIJ i no des de l’utilitarisme curricular.
- 4- Des de la tria d’un àlbum de qualitat literària i estètica, a més, ser capaç de relacionar amb un tema social de tractament necessari i urgent com és la diversitat sexual.
- 5- Treballar el TFG des d’un coneixement no fragmentat relacionant teoria, pràctica i professionalitzadora d’una manera integrada.

6- Implementar des de la LIJ la reflexió i defensa dels drets humans des del contingut legislatiu.

A més a més, per aconseguir implementar aquests objectius adequadament, ho he de fer basant-me amb el contingut legislatiu sobre la diversitat sexual:

- LLEI 23/2018, de 29 de novembre, de la Generalitat, d'igualtat de les persones LGTBI. [2018/11252] (art.24. Punt 2)

Integraran en els respectius plans d'igualtat, convivència, dacció tutorial, d'inclusió i d'atenció a la diversitat, totes les estratègies pedagògiques i psicopedagògiques al seu abast encaminades a garantir la igualtat en la diversitat, la no-discriminació cap a les persones LGTBI, així com mesures preventives, d'acompanyament i intervenció que donen resposta a possibles casos de vulneració de drets o violència infringida cap a aquestes persones.

URL: http://www.dogv.gva.es/portal/ficha_disposicion_pc.jsp?sig=010902/2018

- Ley 8/2017, de 7 de abril, integral del reconocimiento del derecho a la identidad y a la expresión de género en la Comunitat Valenciana. (art. 23), en el cas del present TFG s'aborda la identitat de gènere de manera transversal (punt 2).

"2. El proyecto educativo de centro tendrá que abordar de forma específica la identidad de género, la expresión de género, la diversidad sexual y familiar. Estos contenidos se incluirán en los temarios de forma transversal y específica. La administración educativa dotará convenientemente a los centros con las herramientas y recursos necesarios para la implantación de estos contenidos."

URL: <https://www.boe.es/buscar/pdf/2017/BOE-A-2017-5118-consolidado.pdf>

- Instrucción del 15 de diciembre de 2016, del director general de Política Educativa, por la que se establece el protocolo de acompañamiento para garantizar el derecho a la identidad de género, la expresión de género y la intersexualidad. (Ley Orgánica 8/2013, de 9 de diciembre, de mejora de la calidad educativa. Decreto 39/2008, de 4 de abril, del Consell, art. 3)

"Todo el alumnado tiene los mismos derechos y deberes, sin más distinciones que aquellas que se derivan de su edad y de las etapas o los niveles de las enseñanzas que cursan".

URL: http://www.dogv.gva.es/portal/ficha_disposicion_pc.jsp?sig=009775/2016&L=1

- LOMCE (art. 1. Apartats c i l. i art. 2. Punt 1. b)

"Artículo 1.

c) La transmisión y puesta en práctica de valores que favorezcan la libertad personal, la responsabilidad, la ciudadanía democrática, la solidaridad, la tolerancia, la igualdad, el respeto y la justicia, así como que ayuden a superar cualquier tipo de discriminación.

l) El desarrollo, en la escuela, de los valores que fomenten la igualdad efectiva entre hombres y mujeres, así como la prevención de la violencia de género.

Artículo 2. 1. El sistema educativo español se orientará a la consecución de los siguientes fines:

b) La educación en el respeto de los derechos y libertades fundamentales, en la igualdad de derechos y oportunidades entre hombres y mujeres y en la igualdad de trato y no discriminación de las personas con discapacidad.”

URL: <https://www.boe.es/buscar/pdf/2013/BOE-A-2013-12886-consolidado.pdf>

<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2006-7899>

- DECRET 88/2017, de 7 de juliol, del Consell, pel qual es modifica el Decret 108/2014, de 4 de juliol, del Consell, pel qual s'estableix el currículum i es desplega l'ordenació general de l'Educació Primària a la Comunitat Valenciana. [2017/6394] (art. 3. Punt 2. b i c)

b) Desenvolupar bones pràctiques que afavorisquen un bon clima de treball i la resolució pacífica de conflictes, així com les actituds responsables i de respecte pels altres.

c) Incentivar valors com el respecte, la tolerància, la cultura de l'esforç i la superació personal.

URL: https://www.dogv.gva.es/datos/2017/07/14/pdf/2017_6394.pdf

https://www.dogv.gva.es/datos/2014/07/07/pdf/2014_6347.pdf

- Declaración Universal de Derechos Humanos de 1948. (art.1.): “Todos los seres humanos nacen libres e iguales en dignidad y derechos”.

URL: <https://www.un.org/es/universal-declaration-human-rights/>

- Convención sobre los Derechos del niño y la niña. (art. 29. Punt 1)

“1.b) Inculcar al niño el respeto de los derechos humanos y las libertades fundamentales y de los principios consagrados en la Carta de las Naciones Unidas;

d) Preparar al niño para asumir una vida responsable en una sociedad libre, con espíritu de comprensión, paz, tolerancia, igualdad de los sexos y amistad entre todos los pueblos, grupos étnicos, nacionales y religiosos y personas de origen indígena;”

URL: <https://www.un.org/es/events/childrenday/pdf/derechos.pdf>

- Constitución Española (1978). (art. 27. Punt 2)

“2. La educación tendrá por objeto el pleno desarrollo de la personalidad humana en el respeto a los principios democráticos de convivencia y a los derechos y libertades fundamentales.”

URL: <https://www.boe.es/buscar/pdf/1978/BOE-A-1978-31229-consolidado.pdf>

4. Com es vertebrava aquest TFG?

Aquest TFG es vertebrava en tres parts, que són: la teòrica, la pràctica i la professionalitzadora. Està compost per aquestes tres, amb la finalitat de què així la informació i el coneixement siga més complet.

Començaré amb el vessant teòric, que se centrarà en la investigació i el coneixement sobre la necessitat que hi ha de formar docents amb nocions sobre la LIJ, els àlbums, les il·lustracions i el text. A continuació, realitzaré el vessant pràctic, on analitzaré un àlbum en concret i practicaré tot el que he après en el vessant anterior i durant la carrera, per així poder reflexionar sobre la qualitat literària i estètica d'aquest. Finalment, en el vessant professionalitzador realitzaré una intervenció a l'aula, on aplicaré tots els coneixements que he adquirit en la part teòrica i pràctica amb l'alumnat, conjuntament amb l'àlbum escollit.

5. Necessitat de formació en LIJ en la formació inicial de mestres: criteris per seleccionar LIJ de qualitat literària i estètica.

Actualment, la majoria de mestres tenim com a objectiu aconseguir que hi haja una educació que promoga molts valors, com són: la igualtat, el respecte, la tolerància... per així crear una societat justa, crítica i lliure. Per tant, podem dir que la vertadera finalitat és transformar la societat, transformar-la per generar una societat sense problemes socials i ètics, ja que per desgràcia avui en dia abunden: la violència de gènere, l'homofòbia, el racisme...

Per a fer aquesta transformació, és molt important el paper dels i de les mestres en les aules i sobretot, un punt clau en açò, és que les i els mestres tinguen una bona formació en LIJ. Ja que la LIJ, és una molt bona ferramenta, si s'utilitza correctament, per anar a poc a poc conscienciant als més menuts i no tan menuts, i anar descobrint-los que moltes coses de les quals es lliguen i llegiran són coses que passen en l'actualitat, i que de segur en les seues vides hi ha algun conegut o coneguda, que ha passat o està en una d'eixes situacions.

A més a més, aquesta formació té molts beneficis, però també té un inconvenient i és que els i les mestres hem, d'alguna manera reeducar-nos, trencant tots els prejudicis que possiblement tenim i comprenent les noves coses que se'ns proposen, ja que a molts de nosaltres no ens han educat per a ser crítics i és el que volem aconseguir amb el nostre alumnat. Com molt bé va dir Peter McLaren (Aguilar, 2018), on va afirmar la necessitat de què l'alumnat tinga una formació lectora perquè "los ponga en condiciones de resistir a la autoridad de las ideologías de dominación".

També, un punt clau en aquesta transformació de la societat és aconseguir que en les biblioteques d'aula hi haja llibres de qualitat literària i estètica, ja que aquests promouen formar lectors actius/-ves i crítics/-ques. Per tant, és molt important que les i els mestres siguen

sabedors i sabedors de quins són els criteris per seleccionar bons llibres. Per això, han d'escollir àlbums que tinguin qualitat literària i estètica, i que a més despertin la curiositat dels lectors i lectores i que ens aproximem a tenir una visió molt realista de la societat, amb problemes i situacions que es donen en el nostre dia a dia, per així fer que el nostre alumnat reflexione i formule qüestions sobre aquests temes, i que així transformen la societat a poc a poc en una més crítica, lliure i democràtica.

6. Què és un àlbum?

En la meua etapa educativa he llegit diferents tipus de llibres, com: els llibres il·lustrats, que són els llibres que poden tindre text i il·lustració, però on aquests dos no interactuen, és a dir, si a un llibre il·lustrat li lleves la il·lustració, el text es queda igual, perquè aquesta no dóna més informació; els llibres de coneixements, que ens aporten informació per aprendre més coses i els contes, que són un gènere literari dins de la narrativa. Però no ha sigut fins a quart curs de carrera, on he descobert els llibres àlbums il·lustrats, on sí que hi ha interacció entre el text i les il·lustracions, i si llevem algun dels dos elements, es perd totalment el sentit de la història. Al ser els llibres àlbums il·lustrats nous per a mi, al llarg de tot el curs m'he documentat molt, i és fent açò, quan he arribat a la conclusió que no hi ha una definició correcta. Per exemple Laura Escuela (2017) recull la definició de Van der Linden (2015):

el álbum es un soporte de expresión cuya unidad primordial es la doble página, sobre la que se inscriben, de manera interactiva, imágenes y texto. Mantiene una organización libre de la página y una concatenación articulada de página a página. La gran diversidad de sus realizaciones deriva de su modo de organizar libremente texto, imagen y soporte.

Amb aquesta definició s'entén molt bé què és i els propòsits que tenen. I una característica molt important, que ja he avançat en el punt anterior, és que han de tindre qualitat literària i estètica, per així poder treballar amb ells l'educació literària, i a més, i a conseqüència d'eixa qualitat, treballar temàtiques idònies per anar transformant a poc a poc la societat. Perquè com remarca Román Belmonte (2016a): "cada libro-álbum se crea sobre unas características físicas y unos contenidos determinados que dependen la mayor parte de las veces de la intencionalidad que sus creadores quieran otorgarle." I, eixa intencionalitat està, a més, lligada a la temàtica. D'altra banda, un error molt comú és que la gent pense que els àlbums són per als més menuts i menudes, perquè com hi ha moltes il·lustracions es pensen que per a ells eixa lectura és massa. Però aquests estan dirigits a totes les edats en alguns casos, i fins i tot hi ha alguns que són tan complexos que són complicats fins i tot per a les persones adultes.

Assenyala Belmonte (2016b): "madurez y edad tampoco son sinónimos aunque muchos los confundan (me he encontrado con gente de treinta incapaz de entender libros recomendados para niños de siete años)". A més un mateix àlbum per a dues persones siga totalment distint, perquè

cadascuna pot tenir diferents interpretacions i les dues seran correctes. A més d'això, aquests no solament es lliguen, sinó que cal entendre el que se'ns vol transmetre amb les il·lustracions i amb el text simultàniament, convertint-los com diu Colomer (Escuela, 2017): “en el primer formato de libro infantil que ha incorporado un cierto tipo de ruptura de las técnicas literarias habituales, ofreciendo un producto pluridisciplinar que se ha convertido en uno de los emblemas de lo posmoderno.” I com molt bé vaig poder acabar d'entendre i descobrir en el taller d'il·lustració amb els àlbums: *L'illa* de Greder., *Nit de Reis* de De Déu Prats., *Voces en el parque* de Brownie. i *Rei i Rei* de De Haan. i Nijland.

7. Per què he escollit aquest àlbum?

En aquest curs he descobert els àlbums, llibres de qualitat literària i estètica de LIJ que, a més, són una eina molt eficaç per a fomentar el pensament crític i reflexiu. És molt eficaç, perquè per als xiquets i xiquetes és una manera diferent i atractiva de llegir, on gaudeixen de la lectura, interactuant text i imatge, i obtenint les seues interpretacions. Interpretacions d'un mateix àlbum que poden ser diferents, perquè dependran de cada persona en funció del seu context i de la seua experiència. A més a més, si treballem amb àlbums de qualitat literària i estètica, els xiquets i xiquetes a partir de les interpretacions, podran descobrir situacions que ocorren cada dia en el món, d'una manera diferent i més propera. És el que Freire defensa: la lectura del món està lligada a la lectura de la paraula. I com el meu objectiu és treballar en l'escola l'educació literària amb àlbums de qualitat estètica i literària, he decidit que el meu àlbum siga *Sirenes* (2018) de Jessica Love.

Vaig descobrir aquest àlbum en l'assignatura de LIJ. Assignatura, on cada dia la professora ens duia un “llibre del dia”, que un voluntari o voluntària llegia en veu alta per a tota la classe. Un dia ens va tocar aquest i, quan la lectora ho va acabar de llegir, vaig decidir que volia que fora el meu àlbum per al TFG. Va ser com un amor a primera vista, perquè tracta la diversitat sexual i la seua acceptació d'una manera molt quotidiana i tendra, convertint-nos als lectors en Julià, el protagonista, per mitjà de les seues il·lustracions i text. Com es remarca al portal web *L'illa dels llibres* (2019), és: “Una història senzilla, però molt directa que ofereix diverses capes de lectura i que ens ajuda a educar amb els valors de la diversitat i la tolerància.”

En l'actualitat la diversitat sexual no està molt acceptada, perquè com adverteix l'informe “Out in the open: education sector responses to violence based on sexual orientation and gender identity/expression”¹ de l'Organització de les Nacions Unides per l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO)², l'assetjament escolar per homofòbia i transfòbia és un problema present en tot el

¹ <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000244756>

² <https://es.unesco.org/news/violencia-homofobica-y-transfobica-escuela-es-problema-mundial-segun-informe>

món. Les investigacions dels darrers anys mostren que, encara que la situació ha millorat molt, les opcions sexuals LGTBIQ+ segueixen patint la violència, com manifesta Pichardo (2015:18) en l'informe "Abrazar la diversidad. Propuestas para una educación libre de acoso homofóbico y transfóbico": "la mayor parte de la juventud se dice respetuosa con las personas LGBT, pero no actúan cuando la minoría homófoba realiza comentarios y prácticas discriminatorias o de rechazo, permitiendo que impongan sus actitudes negativas en los centros educativos." I és per això que se sofreixen un alt percentatge d'agressions homofòbiques i d'assetjament escolar per la seua orientació sexual.

Un problema lligat a aquesta violència, és que els estereotips tradicionals de gènere persisteixen dia a dia, i hi ha molt d'alumnat que sols coneixen aquests estereotips, perquè en el seu context social no s'hi ha donat cap i consideren a la comunitat LGTBIQ+ com una rara i estranya, fomentant així el sexisme. Com remarca Dolores Romero (Aguilar, 2017):

Un debate sobre las relaciones entre los géneros excesivamente heterocentrado hace que los estereotipos tradicionales de género persistan. Por otro lado, la inclusión de otras formas de actuar el género y de entender el deseo y las orientaciones afectivo-sexual desestabiliza un marco heterosexual que reproduce unas normas de género que facilitan el sexismo y del androcentrismo. (pp.181-182)

Una manera d'anar eliminant aquests estereotips de gènere tradicionals és amb l'ús de la LIJ, una LIJ que incloga la diversitat sexual, perquè com assenyala Valeria Flores (Aguilar, 2017:12) en la LIJ hi ha textos que inclouen molta violència simbòlica lligada al sexisme, per tant, incloent-hi la diversitat sexual, els lectors i lectores podrien configurar imaginaris sexuals, aprendrien sobre els rols sexuals i les diferents relacions que hi ha entre els sexes. Per tant, és una eina molt útil de treball per als docents als centres educatius, perquè com manifesta Consol Aguilar (2017:13): "Los textos ofrecen la posibilidad de asentar significados y al mismo tiempo, de desplazarlos [...] y son un lugar de fantasía, donde se imaginan y conciben realidades que se hacen así posibles.". A més, si la LIJ inclou textos amb diferents tipus de gèneres, un d'ells la diversitat sexual, els podem utilitzar per visibilitzar situacions i conductes que trenquen els estereotips de gènere i d'aquesta manera anar canviant-los a poc a poc, perquè la lectura és un mitjà de transformació, com ho argumenta Aguilar (2017) cal que treballem:

Cuestionando cómo sexualiza el sistema escolar desde la LIJ, y cómo se naturaliza el imaginario literario de LIJ, para abordar los estereotipos que generan desigualdad y, así, poderlos combatir y transformar desde la igualdad, desde el compromiso, desde acciones educativas efectivas, ligadas a la inclusión de la diversidad sexual, a la defensa de los derechos humanos y a la formación de una ciudadanía crítica. (p.7)

I una manera d'anar transformant la societat és treballant aquestes temàtiques des de més menuts i menudes, en aquest cas, mitjançant l'àlbum. Perquè com remarca Aguilar (2017:14): “La sensibilización y la formación es básica para evitarlo. Y la lectura es un medio de transformación y compromiso críticos. Y hacerlo desde libros que traten la identidad LGTB desde la calidad literaria y estética.” . Per tot açò, és primordial tenir àlbums de qualitat literària i estètica de temàtica LGTBIQ+ en les biblioteques d'aula, de centre i públiques. Perquè com assenyala Guillermo Soler (2016:773): “a partir de la lectura de estos materiales podría resultar el motor de cambio, de apertura, para que los centros educativos se conviertan en un espacio donde todos y todas se puedan sentir incluidos”.

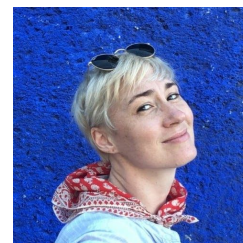
Per tant, amb aquest àlbum es treballaran el respecte i el dret a la identitat sexual, a l'expressió de gènere, a la diversitat sexual, als drets humans... i la visualització i posada en pràctica dels valors que promouen la llibertat personal, la tolerància i la igualtat.

8. El meu àlbum.

8.1. Biografia de l'autora i il·lustradora.

L'àlbum *Sirenes*³, està escrit i il·lustrat per Jessica Love⁴. L'autora i il·lustradora, va néixer i créixer al sud de Califòrnia. En ser els seus pares artistes, va decidir seguir les seues passes, així que primer va estudiar impressió i il·lustració en la Universitat Santa Cruz de Califòrnia, i en acabar va decidir estudiar actuació a l'Escola Juilliard, que és un conservatori d'arts de Nova York.

Actualment viu a Brooklyn i segueix treballant a temps complet com a escriptora, il·lustradora i actriu de teatre. Per ara sols ha publicat l'àlbum *Sirenes* (2018). Publicat inicialment per l'editorial Candlewick Press⁵ als EUA en anglés i posteriorment publicat per l'editorial Kókinos⁶ l'any 2018 a Espanya, en castellà (traductora: Esther Rubio Muñoz) i en català (traductora: Anna Duesa Esmandia).

L'àlbum ha sigut guardonat amb tres premis:

El premi "Stonewall Book Award" de l'any 2018⁷, que és un conjunt de tres premis literaris, que són lliurats anualment a llibres amb aquestes tres característiques: estan escrits en anglés, han

³ <https://www.youtube.com/watch?v=uL4zVylKEbc>

⁴ <https://jesslove.format.com/about>

⁵ <https://candlewick.com/essentials.asp?browse=format&mode=book&isbn=0763690457&bkview=ggvkugccg&pix=y>

⁶ <https://editorialkokinos.com/libro/sirenas>

⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Stonewall_Book_Award

sigut publicats en els Estats Units i que tenen mèrits relacionats amb les experiències gais, lesbianes, bisexuals i de transgènere.

El premi “Bologna Ragazzi Award” el 2019⁸, premiat en la categoria Opera prima, per tenir: un excel·lent projecte gràfic-editorial, per la seua capacitat d’innovació, pel seu equilibri i per la seua capacitat de diàleg amb lectors infantils i juvenils.

I finalment, també ha sigut guardonat el 2019, per ser el millor àlbum il·lustrat dels Llibreters Catalans amb el XX premi Llibreter⁹, premis atorgats pel Gremi de Llibreters de Catalunya.

Respecte a la temàtica de l’àlbum, en una entrevista per a una revista Nord-americana “Publishers Weekly”¹⁰ i una altra per al periòdic digital PinkNews¹¹, Love ha nomenat que per a realitzar l’àlbum s’ha inspirat en històries personals dels seus amics, amics que quan eren joves no van poder mostrar-se obertament com a transgènere i que finalment de més majors ho han pogut fer. Fets que van provocar en ella la curiositat per investigar a quin tipus de lectures poden recórrer els xiquets i xiquetes quan els sorgeixen preguntes sobre aquestes coses.

També ha revelat que primerament volia que Julià s’encontrara amb drag queens, però en llegir blogs i veure el programa de televisió “Ru Paul’s Drag Race”¹², va descobrir la importància que tenen les sirenes en la comunitat transsexual, perquè simbolitzen el canvi, la transformació i la transició, i aleshores va decidir que finalment Julià es trobara amb tres sirenes.

Aquest àlbum el podem encontrar en versió escrita i també en versió digital, on diverses persones narren l’àlbum en diferents llengües, com: en castellà¹³, en anglés¹⁴...

⁸ <https://www.bibliotecasalaborsa.it/ragazzi/bibliografie/28275>

⁹ <https://gremidellibreters.cat/xx-premi-llibreter/>

¹⁰ <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/childrens/childrens-authors/article/77410-spring-2018-flying-starts-jessica-love.html>

¹¹ <https://www.pinknews.co.uk/2019/02/17/trans-kids-book-julian-is-a-mermaid-awards/>

¹² https://es.wikipedia.org/wiki/RuPaul%27s_Drag_Race

¹³ <https://www.youtube.com/watch?v=uL4zVylKEbc>

¹⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=4Y1E62CxRtM>

8.2. Síntesi de l'àlbum.

Sirenes narra la història de Julià, un xiquet afroamericà que vol ser una sirena. Un dia, de camí a casa i després d'acompanyar a la seua àvia a la piscina, troba en el metro a tres xiques vestides de sirenes. Fascinat per les seues indumentàries, decideix que ell també vol ser una sirena i durant el trajecte s'imagina que ho és.

Una vegada en casa, l'àvia se'n va a la dutxa i Julià veu l'oportunitat perfecta per a convertir-se en una sirena, i amb l'ajuda d'elements que hi ha per la casa ho aconsegueix. Primer es fica al cap una planta amb flors i es pinta els llavis de color roig i després es col·loca la cortina de la finestra de manera que sembla una cola de sirena. En eixir l'àvia de la dutxa, es queda sorpresa i Julià en veure la seua cara, s'espera una renyina, però l'àvia no està enfadada, tot el contrari, i decideix regalar-li un collaret, el complement que li faltava. Després, l'àvia porta a Julià a una tradicional festa de Carnaval (inspirada en *Coney Island Mermaid Parade*¹⁵) on tots i totes estan disfressats i disfressades de diferents tipus d'animals marins, on no poden faltar les sirenes. I tots dos s'uneixen a la desfilada, sentint-se Julià com un més.

És un àlbum amb poc text, moltes il·lustracions acolorides i amb personatges realistes. Que narra la història amb naturalitat i sensibilitat, fent que els estereotips masculins i femenins desapareguen. A més de ser molt adequat per a reflexionar i dialogar sobre la diversitat sexual, present en Julià, que transforma la realitat del món on viu, convertint-lo en un món millor i l'àvia, una adulta que entén i accepta a Julià tal com és. I que conté diversos missatges, com l'acceptació de la família, canviar els estereotips de bellesa... Com remarca Jaume Centelles (2019): "Hi ha un altre missatge que ronda pel conte i és veure com ningú està sol, que hi ha una comunitat que s'assembla a cadascú de nosaltres i que només cal caminar una mica i girar la cantonada per trobar-los."

L'editorial Kókinos¹⁶ (2018) en la seua web, argumenta en relació amb la qualitat de l'àlbum:

Un álbum con un texto mínimo, pero con un despliegue de ilustraciones desbordantes de color y profundo significado. Una historia contada con sobriedad y sensibilidad, que arroja los estereotipos femeninos y masculinos por tierra (¿no debería un niño disfrazarse de tiburón o pez espada y una niña de sirena?). Un libro que no juzga ni condena, que respeta el deseo de cada uno a ser lo que sueña y elige, sin estigmatizarlo. Una lección de apertura hacia la diversidad, un ejemplo de tolerancia y de amor.

¹⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/Coney_Island_Mermaid_Parade

¹⁶ <https://editorialkokinos.com/libro/sirenas>

9. Anàlisi de l'àlbum.

ANÀLISI DESCRIPTIU I CRÍTIC DE L'ÀLBUM *SIRENES* DE JESSICA LOVE

Característiques generals:

- **Format:** 23 x 25 cm.
- **Nombre de pàgines:** 40.
- **Tècnica:** aquarel·la digitalitzada.
- **Formats de les pàgines i de les il·lustracions:** hi ha il·lustracions que són a un plec i altres a doble plec i a més algunes d'elles estan acompanyades per una o dues línies de text. No hi ha marges, per tant, les il·lustracions ocupen per complet les pàgines. Altrament, aquestes estan fetes amb aquarel·les i gouache sobre un paper blanc, després les han escanejat i amb un programa d'edició han canviat el fons, de color blanc a marró.
- **Relació il·lustració-text:** l'àlbum té poc de text, per tant, les il·lustracions ens donen molta informació nova i la interacció entre aquests és molt necessària, perquè amb aquesta obtenim molts significats i sentiments nous.
- **Gènere literari:** àlbum narratiu, perquè ofereix una narració canalitzada col·laborativament pel text i per la imatge
- **Estructura narrativa:** aquesta és una estructura narrativa línia, perquè la història segueix un ordre cronològic temporal de principi a fi. L'acció es desenvolupa en un sol dia.
- **Temps:** present d'indicatiu.
- **Veu narrativa:** hi ha un narrador-a testimoni, és un personatge de la narració però no intervé directament en els esdeveniments. Aquest utilitza la primera i tercera persona del singular i en ocasions la segona persona del plural.
- **Espai:** aquest transcorre en diverses localitzacions, tant interiors com exteriors. Interiors: la piscina, el metro i la casa de Julià i l'àvia. Exteriors: el carrer i la platja.
- **Temes principals:** la diversitat sexual trans i la seua acceptació en la societat.

Sirenes, és un àlbum narratiu de 40 pàgines de 23x25cm cadascuna, amb una estructura narrativa lineal i amb un narrador-a testimoni. L'anàlisi del text i de les il·lustracions, és fonamental per comprendre totalment aquest àlbum. El text és breu i familiar, on la major part es tracta d'un diàleg entre l'àvia i Julià. Les il·lustracions estan fetes amb aquarel·les i gouache, sobre un fons que sempre és de color marró i connecta totes les il·lustracions. A més, la relació text-imatge és una relació d'ampliació i complementarietat, on les il·lustracions amplien el que conta el text, amb l'ajuda dels colors, expressions facials, elements decoratius... I els elements i personatges que

apareixen en les il·lustracions segueixen la mateixa direccionalitat, d'esquerra a dreta i ens van guiant la lectura, convidant al lector o lectora a continuar llegint.

Altrament, en l'àlbum estan presents diferents temàtiques, com: la diversitat i la identitat sexual, amb el personatge de Julià, un nen a qui li agradaria ser una nena; la comunitat LGTBIQ+, comunitat que es veu present amb totes les persones que apareixen disfressades; la tendència Body Positive, perquè els personatges que apareixen tenen cossos molt distints i la relació entre la comunitat transgènere, les sirenes i els colors, perquè aquesta comunitat s'identifica amb les sirenes per la seua capacitat de transformació i amb els colors rosa i blaus, que són els que apareixen en la bandera de l'orgull transgènere. A més de transmetre diversos valors, com: l'acceptació, present en el comportament de la iaia i transició del personatge principal, present en la part de fantasia, que ens informa del desig de Julià per ser una nena trans.

Per altra banda, les referències intertextuals ens aporten molta informació sobre l'àlbum, per exemple: la desfilada de disfresses està inspirada en la Coney Island Mermaid Parade, desfilada que se celebra anualment en Brooklyn, de temàtica marina i on participa gent molt distinta; el Lei Hawaià, símbol d'acceptació i benvinguda per a moltes cultures; els bancs de peixos, com a símbol de comunitat...

L'anàlisi completa del text i il·lustracions es troba en l'Annex 1, on s'inclou una taula on s'analitza el text i les il·lustracions amb més detall, la relació text-imatge i les referències intertextuals.

10. A l'escola: una experiència de lectura crítica a 3r curs de primària.

10.1. Abans d'anar: què fer?

Una vegada enllestit l'aprofundiment conceptual (teoria) i l'anàlisi en profunditat de l'àlbum (pràctica), realitzaré la implementació lligada a la professionalització. D'aquesta manera interactuen teoria i pràctica, i ho fan des de la implementació, és a dir, s'ha desenvolupat un procés no fragmentat d'adquisició del coneixement.

Passes a seguir:

- 1) El primer pas és garantint la qualitat literària i estètica de l'àlbum, per assegurar que la selecció estiga lligada a la qualitat exigible per afavorir la competència literària dels xiquets i xiquetes. Qualitat que en *Sirenes* està garantida, com s'evidencia en l'anàlisi completa de l'àlbum que s'incorpora en aquest TFG a l'annex. A més de tenir garantida la qualitat, també té una temàtica, que és la diversitat sexual i la seua normalització, i l'escola és el lloc idoni per a començar a tractar i reflexionar sobre aquesta temàtica.
- 2) El segon pas és pensar quina acció educativa és la idònia per a treballar aquest en una classe de tercer de primària, és a dir, per implementar a l'aula. En aquest cas considere

que la Tertúlia Literària (lectura i debat) és la més escaient, perquè amb ella l'alumnat treballarà la interacció text-imatge i podrà debatre la temàtica amb la resta de companys i companyes.

- 3) El tercer pas és planificar la sessió i preparar tots els materials que cal utilitzar. Primer escanejaria l'àlbum, per poder-lo projectar a l'aula, amb la pissarra digital, i que tot l'alumnat el pugui veure amb perfectament les pàgines de l'àlbum. I després, prepararia una nota per a cada alumne i alumna, on demanaria que dugueren un coixí per poder treballar al voltant de la pissarra amb un rogle i estar més còmodes. A més caldria preparar diversos exemplars de l'àlbum per poder-lo manipular a l'aula.

Una vegada enllestides aquestes passes, la Tertúlia Literària i el debat posterior a l'aula, es desenvoluparien com explique en el següent punt.

10.2. A l'escola: Tertúlia Literària amb Debat posterior.

En un principi, volia fer l'acció educativa en l'aula de 3r de Primària d'una escola pública, on a partir de l'àlbum *Sirenes*, posaria en pràctica tot el que he après en els dos vessants anteriors. Aquesta classe és on jo he realitzat les meues pràctiques i per tant m'assegurava de tenir un clima segur i de confiança, idoni per a realitzar adequadament l'acció. Però, a causa de l'estat d'alarma sanitària declarat en Espanya a conseqüència de la pandèmia global per la COVID-19, no ha estat possible.

Per tant explicaré la proposta del que haguera fet:

- 1) El primer pas és organitzar l'espai de l'aula. En primer lloc s'apartarien totes les taules i cadires al final de l'aula, quedant vuit l'espai de davant del projector i en eixe espai cada xiqueta i xiquet col·locaria el seu coixí, formant un semicercle i mirant cap a la pantalla de projecció. Cerquem un espai confortable, amable, que pugui afavorir el clima de treball.
- 2) El segon pas és fer la lectura de l'àlbum, on apagaria els llums de l'aula, perquè tot l'alumnat pogués veure les il·lustracions projectades amb claredat i jo em col·locaria a un costat de l'aula amb un xicotet llum, perquè m'il·luminara l'àlbum i poder llegir en veu alta. La lectura i la projecció de les pàgines de l'àlbum serien simultànies.
- 3) El darrer pas és fer un debat sobre l'àlbum, per així aconseguir la construcció intersubjectiva del sentit del text, mitjançant les següents passes:
 - a) Organitzaríem els coixins dels nens i nenes en un rogle, perquè tots i totes es puguen veure les cares.
 - b) Repartiria exemplars de l'àlbum cada tres alumnes, perquè els llegiren i manipularan lliurement.
 - c) Cada nen-a triaria el fragment que més li ha agradat.

- d) Per a mantenir l'ordre de paraula en realitzar-lo, un alumne o alumna voluntària seria el/la moderador-a. Primer cada nen i nena, per ordre, a partir de la dreta del moderador-a, diria el que més li ha agradat o desagradat i per què.
- e) Quan tothom ja haguera donat la seua opinió argumentada, començaria el debat lliure. On el moderador-a amb la meua ajuda aniria anotant en una llibreta o full els i les alumnes que vulguen participar, donant el torn de paraula i cedint-lo a l'alumnat que encara no haja parlat. L'alumnat podria realitzar preguntes, expressar reflexions, dubtes, opinions... i potser algú o alguna contaria alguna experiència relacionada amb el que li passa al protagonista.
- f) Quan el debat finalitza, es lligen les idees que s'han aportat entre tothom, argumentades, compartides i debatudes.
- g) Finalment, facilitaria un enllaç a la mestra-e d'un vídeo de Diego Alejandro Ruiz (2018), on llig l'àlbum en veu alta, per poder-lo incloure en els recursos de l'aula i de la biblioteca d'aula.

11. Relat de vida després d'enllestir el TFG.

Abans de finalitzar vull afirmar que la realització del TFG ha sigut tot un repte, però un repte enriquidor, on he après molta informació i he assolit altres coneixements que ja tenia, malgrat les dissortades circumstàncies en què l'he desenvolupat.

La primera reunió que vam realitzar la Tutora del TFG i l'estudiantat que tenia per fer un Seminari compartit, vam estar per primera i última vegada els cinc companys i companyes junts presencialment, i tota la planificació i reunions programades en aquell moment s'han vist truncades a causa de la pandèmia de la COVID-19. Vàrem començar treballant com a un equip i hem acabat sent un equip a distància, però que ha funcionat.

Els primers punts del treball els vaig realitzar abans que la pandèmia començara, mantenint un feedback amb la tutora i els punts restants els he realitzat ja al llarg de la pandèmia, també amb la tutora. Aquest procés ha sigut un poc dur, ens hem enfrontat a una situació nova per a tota la societat, aprenent a ser resilients, adaptant-nos constantment a tots els canvis que s'han anat produint, però açò no ha fet que el meu treball s'alentira i he estat amb contacte continu amb la tutora, dialogant constantment, enviant el treball redactat i tenint una revisió immediata, detallada i argumentada, per així poder continuar avançant.

Pel que respecta a la part teòrica, hem estat tutoritzats de manera col·lectiva contínuament, tenint enviaments d'estructures del TFG, com fer l'índex a partir de les necessitats de cadascú i cadascuna de nosaltres, normatives, les legislacions que estan implementades actualment segons

cada temàtica... a més de tots els materials digitals que hem anat rebent segons la temàtica de cada TFG, i aquests materials conjuntament amb la meua formació en LIJ a partir de l'assignatura MP1034, m'ha ajudat a documentar-me per a poder justificar la importància que els/les mestres tinguen una bona formació i sàpiguen escollir llibres de qualitat literària i estètica. En aquesta part, les constants revisions i suggeriments de la tutora han sigut importants per treballar el millor possible.

La part pràctica ha sigut el procés més llarg i costós del TFG, perquè mai abans havia analitzat un àlbum complet, sí que tenia algunes nocions prèvies gràcies als tallers d'il·lustració que he realitzat en l'assignatura MP1034 de LIJ. Les primeres sensacions que vaig sentir al començament de fer l'anàlisi van ser d'incertesa, perquè mai ho havia fet i no sabia si ho faria correctament, però després de les correccions, ajudes i suggeriments de la tutora, vaig anar millorant-lo a poc a poc, aprenent cada dia un poc més i veien aspectes de l'àlbum que jo a soles no haguera vist. Respecte a l'anàlisi: text, imatge, relació text-imatge i intertextualitat, he pogut apreciar la qualitat literària i estètica de l'àlbum, presenciar la interrelació text-imatge dels àlbums i descobrir moltes coses curioses d'aquest, com són: la inspiració de l'autora en la desfilada de sirenes de Coney Island (Brooklyn), el paregut de Julià amb Mowgli, el significat del collar Lei Hawaià... I ara puc dir que he après a analitzar els àlbums, un nou descobriment d'aquest any, a més d'aprendre els coneixements necessaris específics perquè els docents puguem fer un bon ús de la LIJ amb l'alumnat.

L'acció escollida per a realitzar la part professionalitzadora és una Tertúlia Literària i posterior debat, una acció que he treballat en l'assignatura anomenada de LIJ, i com l'he realitzat com alumna diverses vegades i he comprés el funcionament, creia que era una molt bona acció educativa per implementar a una aula de primària. Malauradament no l'he pogut portar a terme a l'aula, perquè la docència presencial a les aules ha estat suspesa a causa de l'estat d'alarma sanitària decretada pel govern central per la pandèmia, però l'he plantejada pas per pas, des de la preparació prèvia a realitzar l'acció a l'aula fins al tancament del debat amb els punts tractats més importants. En la realització d'aquesta part, igual que en la resta, he estat en constant comunicació amb la tutora, formant un equip, que per a mi ha sigut clau per a poder realitzar aquest TFG a distància. A més, el fet d'explicar detalladament com desenvoluparia aquesta acció educativa, m'ha fet tenir moltes ganes de transformar-la en realitat a una aula i estic desitjant tenir una oportunitat treballar-la amb xiquets i xiquetes.

Durant tota la realització del TFG, he sentit diverses sensacions, moltes lligades a la situació que estem vivint, la pandèmia global, sensacions d'incertesa i tristesa perquè en decretar-se l'estat d'alarma totes les reunions presencials ja no es podien fer, però gràcies a la constant comunicació amb la tutora, han fet que aquestes sensacions canviaren per unes altres de superació, alegria i

satisfacció, perquè a poc a poc m'he adonat que el meu coneixement anava avançant. També recorde un moment molt important durant la realització, que va ser quan vaig presenciar en un directe d'Instagram la lectura de *Sirenes* per l'autora, on a més de llegir-lo va explicar moltes coses en les quals es va inspirar per a realitzar-lo i el significat d'algunes il·lustracions. Altrament, aquestes circumstàncies no han impedit que la realització del TFG em llevava la il·lusió per dur a terme aquest projecte i que em servira per a transformar-me com a futura mestra. Des que vaig decidir ser-ho, em vaig qüestionar quin tipus de mestra seria, però no m'havia plantejat com actuaria en relació amb la LIJ i no ha sigut fins a executar l'assignatura de LIJ i amb l'elecció d'aquest TFG on he après coses sobre ella, com treballar-la en l'aula, saber com fer una anàlisi per reconèixer si un llibre té qualitat estètica i literària i el més important, transmetre aquest món tan apassionant i desconegut a l'alumnat.

Amb la realització de l'assignatura de LIJ, he obtingut els elements necessaris per a construir la meua base conceptual sobre LIJ, però en ser aquesta semestral no he pogut aprofundir-los i amb la realització d'aquest TFG he pogut fer l'aprofundiment que no he realitzat en l'assignatura per falta de temps. I gràcies a aquesta formació sóc conscient que tots i totes les mestres que no hagen cursat aquesta assignatura ni realitzat aquest TFG, malauradament no tenen la suficient formació i habilitats per a poder treballar-la a les aules. Conseqüentment és molt necessària la formació inicial en LIJ per als futurs i futures mestres, perquè la LIJ juntament amb un bon aprenentatge d'aquesta, dona els criteris a seguir per a seleccionar llibres de qualitat literària i estètica, ajudar a formar lectors-es crítics, treballar temes rellevants per a la societat a partir d'àlbums i moltes coses més, que ens aproximem a transformar la societat en una lliure, crítica i democràtica. Per tant, amb aquest TFG he après a tenir uns criteris clars per a seleccionar llibres LIJ, tant per a l'alumnat, com per a les biblioteques d'aula, centre..., a aprofitar els àlbums per a tractar temàtiques actuals i d'interès, però sense fer un ús curricular de la literatura (perquè la finalitat de treballar literatura és literària), a saber quines accions educatives hi ha per a treballar amb els àlbums i com fer que l'alumnat se n'adone de la interrelació de text i imatge.

Finalment, m'agradaria remarcar l'encert d'haver escollit fer aquest TFG, perquè sóc conscient que he après moltes coses necessàries per a ser mestra, introduint a l'alumnat en aquest món tan apassionant i a la vegada desconegut per a la majoria. I també perquè he descobert noves eines, els àlbums, que des de la construcció intersubjectiva del sentit del text i des de la interacció text-imatge, promouen el pensament crític, afavoreixen la transformació de la societat i que es transforme la mentalitat relacionada amb els temes que són tabú per la major part de la societat, normalitzant-los des de l'escola pública.

12. Bibliografia i recursos en web.

Aguilar, Consol. (2015). "Gènere i formació d'identitats en la formació inicial de Mestres en LIJ". En *Investigació i Gènere a la Universitat Jaume I*. (pp.77-82). Castelló: Publicacions de la Universitat Jaume I.

URL: <http://repositori.uji.es/xmlui/handle/10234/124784>

Aguilar, Consol. (2016). "Formació inicial en mestres contra la LGTBIfobia desde la LIJ". *Investigació i Gènere a la Universitat Jaume I*. (pp. 77-85). Castelló: Publicacions de la Universitat Jaume I.

URL: <http://repositori.uji.es/xmlui/handle/10234/163519>

Aguilar, Consol. (2017). "LIJ y diversidad sexual LGTBI en la formación de maestros". *CLIJ*, 276, pp. 6-18.

URL: <http://repositori.uji.es/xmlui/handle/10234/167203>

Aguilar, Consol. (2018). "Por una literatura infantil y juvenil de calidad literaria y estética en las aulas". *El diario feminista*, 16 de juliol.

URL: <https://eldiariofeminista.info/2018/07/16/por-una-literatura-infantil-y-juvenil-de-calidad-literaria-y-estetica-en-las-aulas/>

American Psychological Association(APA). Normes de citació APA, 6a edició.

URL: <http://normasapa.net/2017-edicion-6/>

Belmonte, Román. (2016a). "Libro-álbum: 16 preguntas con respuesta". *Donde viven los monstruos: LIJ*, 5 d'octubre.

URL: <http://romanba1.blogspot.com/2016/10/libro-album-16-preguntas-con-respuesta.html>

Belmonte, Román. (2016b). "LIJ y clasificación por edades: ¿Acierto o error?". *Donde viven los monstruos: LIJ*, 2 de juny.

URL: <http://romanba1.blogspot.com/2016/06/lij-y-clasificacion-por-edades-acierto.html>

Castillero, Óscar. (s/d). "¿Qué significa el color rojo en Psicología". *Psicología y mente*.

URL: <https://psicologiaymente.com/psicologia/que-significa-color-rojo>

Centelles, Jaume. (2019). "Julián es una sirena". *La invitació a la lectura*, 20 de febrer.

URL: <https://jaumecentelles.cat/2019/02/20/julian-es-una-sirena/>

Escuela, Laura. (2017). "Libro álbum. Herramientas para el análisis". *Asociación de Profesionales de la Narración Oral en España*, 28 de desembre.

URL: <https://narracionoral.es/index.php/es/documentos/articulos-y-entrevistas/articulos-seleccionados/1377-albumes-ilustrados-herramientas-para-el-analisis>

Espluga, Eudald. (2018). "Ni el pelo largo es sólo de niñas, ni las sirenas son sueños imposibles para ellos". *Play Ground*. 8 de juny.

URL: https://www.playgroundmag.net/lit/ni-el-pelo-largo-es-solo-de-ninas-ni-las-sirenas-son-suenos-imposibles-para-ellos_29826952.html

- Frangipane, Paul. (2019). "Coney Island's Mermaid Parade in photos". *Brooklyn Daily Eagle*. 24 de juny.
URL: <https://brooklyneagle.com/articles/2019/06/24/mermaid-parade/>
- Garza, Rebeca. (s/d) "Julián es una sirena; un cuento sobre infancia #trans #DíadelaNiñez #InfanciasTrans". "YO SOLO SOY" *Lo que deseo compartir...*
URL: https://www.playgroundmag.net/lit/ni-el-pelo-largo-es-solo-de-ninas-ni-las-sirenas-son-suenos-imposibles-para-ellos_29826952.html
- Guzmán, Grecia. (s/d). "¿Qué significa el color rosa en Psicología?". *Psicología y Mente*.
URL: <https://psicologiaymente.com/psicologia/que-significa-color-rosa>
- Jackman, Josh. (2019). "Trans kids' book 'Julian is a Mermaid' is winning hearts and awards". *PinkNews*, 26 de juny.
URL: <https://www.pinknews.co.uk/2019/02/17/trans-kids-book-julian-is-a-mermaid-awards/>
- Kókinos. (s. f.). Sirenas.
URL: <https://editorialkokinos.com/libro/sirenas>
- L'illa dels llibres. (2019). "'Sirenes', l'àlbum il·lustrat que aposta per la diversitat guanya el Premi Llibreter". *L'illa dels llibres*, 18 de juny.
URL: <http://www.illadelsllibres.com/sirenes-lalbum-illustrat-que-aposta-per-la-diversitat-guany-a-el-premi-llibreter/>
- Love, Jessica. (2018). *Sirenes*. Madrid: Kókinos.
- Morse, Libby. (2018). "Spring 2018 Flying Starts: Jessica Love". *PublishersWeekly.com*, 29 de maig.
URL: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/childrens/childrens-authors/article/77410-spring-2018-flying-starts-jessica-love.html>
- Novata, U. M. (2019). "Sirenas: un canto a la diversidad". *Una mamá novata*. 27 d'abril.
URL: <https://www.unamamanovata.com/2019/03/12/sirenas-un-canto-a-la-diversidad/>
- Pichardo Galán, J. I., De Stéfano Barbero, M., Faure, J., Sáenz, M., & Williams Ramos, J. (2015). *Abrazar la diversidad: propuestas para una educación libre de acoso homofóbico y transfóbico*. Madrid: Instituto de la Mujer y para la Igualdad de Oportunidades.
URL: <http://www.inmujer.gob.es/publicacioneselectronicas/documentacion/Documentos/DE1711.pdf>
- Popova, Maria. (s/d). "A Tenderhearted Story of Identity, Belonging, and the Courage to Be Yourself". *Brainpickings*.
URL: <https://www.brainpickings.org/2018/06/07/julian-is-a-mermaid-jessica-love/>
- Rodriguez, Adrian. (2017). "The Mermaid Parade en Coney Island Nueva York". *Molaviajar*.
URL: <https://www.molaviajar.com/the-mermaid-parade-en-coney-island/>
- Ruiz, Diego. (2018). "Sirenas de Jessica Love". 21 de desembre.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=uL4zVylKEbc>

Soler, Guillermo. (2015). "La representación de la diversidad afectivo-sexual en la literatura infantil y juvenil de América Latina". *América sin nombre*, 20, 63-72.

URL: https://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/53488/1/America-Sin-Nombre_20_07.pdf

Soler, Guillermo. (2016). "Una mirada sobre el arcoíris, la representación de la diversidad afectivo-sexual en el álbum ilustrado " En Díez,. - Brotons,V.- Escandell,D.- Rovira,J. *Aprendizajes plurilingües y literarios: nuevos enfoques didácticos* (pp. 769-774). Alacant: Universitat d'Alacant/ Servei de Publicacions.

URL: <http://rua.ua.es/dspace/handle/10045/64898>

UNESCO. Subdirector general d'Educació, 2010-2018 (Qian Tang). escriptor de pròleg. (2016). *Out in the open: education sector responses to violence based on sexual orientation and gender identity/expression*. França: UNESCO.

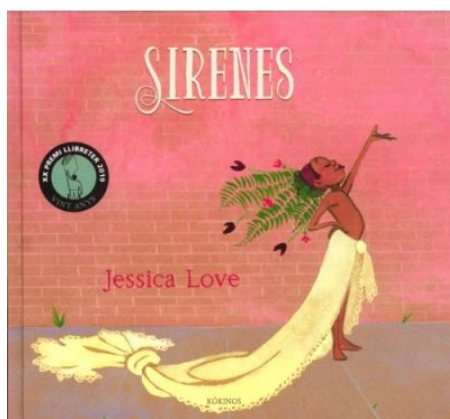
URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000244756>

13. Annex.

Annex 1. Anàlisi de l'àlbum *Sirenes*.

ANÀLISI DEL TEXT	
SIRENES Jessica Love KÓKINOS	El text de la portada ens proporciona la informació sobre el títol, l'autora i l'editorial.

ANÀLISI DE LA IMATGE

La portada d'aquest àlbum és de tapa dura. Aquesta ens mostra un carrer, on sols es veu una paret i el terra, però el que destaca són els colors marrons i rosencs del fons. Colors que estan en diverses tonalitats, que fan ressaltar la pell i el vestuari del protagonista, que és de color groc i els complements dels cabells.

A més, la posició en la qual està Julià i la posició del text (títol i autora) ens marquen la direccionalitat. Julià està posant mirant cap a la dreta i la cua que porta ens duu de l'esquerra a la dreta, direccionalitat, invitant-nos a passar pàgina i començar la lectura. La posició també em recorda a un posat de model en una desfilada i la inclinació del seu cap ens transmet que té seguretat en si mateix.

RELACIÓ TEXT-IMATGE

El text i la il·lustració es complementen per a proporcionar la imatge del protagonista principal de l'àlbum.

REFERÈNCIES INTERTEXTUALS

Els colors rosa, segons la psicòloga Grecia Guzmán (2018), poden transmetre dolçor, tendresa, innocència... o també valors vinculats a la feminitat. El color rosa popularment sempre s'ha utilitzat per a les xiques i el blau per als xics i utilitzar-lo com a fons de la portada pot ser una manera de trencar amb aquesta vinculació, ja que el protagonista és un xic.

A més, té molt de simbolisme per a la comunitat LGTB, que l'utilitza en molts dels seus símbols, com per exemple la *Bandera de l'orgull transgènere*¹⁷, dissenyada per Monica Helms en l'any 2000, i com aquesta descriu:

La banda celeste representa el color tradicional para vestir a los bebés varones y el rosa para las niñas. La blanca en el centro es para quienes se encuentran en esa transición, aquellos que desean mantenerse neutrales entre un género y otro y aquellos que mantienen ambos sexos. La manera en que está diseñada permite que sin importar el lado que se use al flamear, siempre será correcta. Esto nos simboliza a nosotros mismos, tratando de encontrar el lado correcto en nuestras propias vidas.

ANÀLISI DE LA IMATGE

En la guarda portada inicial, la il·lustració està a doble plec. En aquesta apareixen cinc àvies fent exercicis aquàtics en una piscina, una d'elles, la del banyador roig, és l'àvia de Julià i sota d'elles està

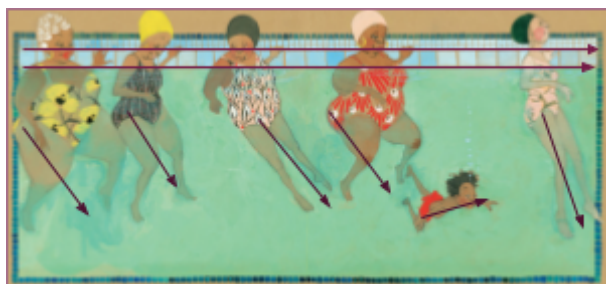
¹⁷Bandera de l'orgull transgènere. URL: https://es.wikipedia.org/wiki/Simbolog%C3%ADa_LGBT

¹⁸ Imatge bandera de l'orgull transgènere.

URL: https://es.wikipedia.org/wiki/Simbolog%C3%ADa_LGBT#/media/Archivo:Transgender_Pride_flag.svg

Julià bussejant, pot ser imaginant que és una sirena. Un altre detall a destacar, és que l'aigua de la piscina té un color verdós, per tant podria ser una piscina d'aigua salada, simulant el mar.

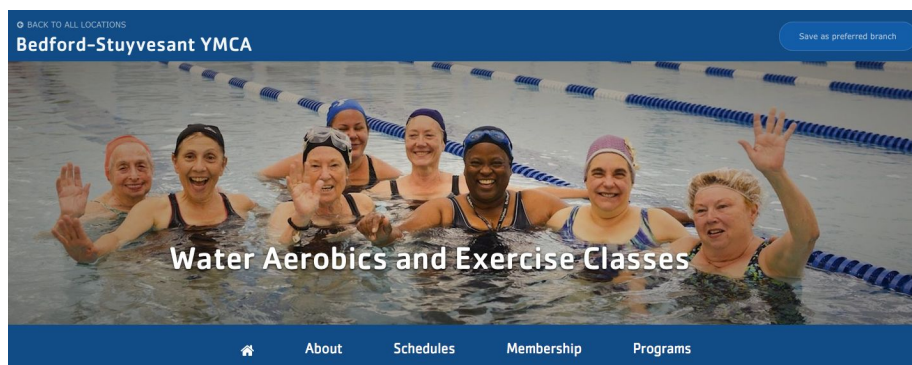
En aquesta, podem observar que hi ha diversos elements que ens mostren la direccionalitat, com: les cames de les iaies que van cap a la dreta, com si estigueren avançant; amb Julià, que neda cap a la dreta; amb la línia de la piscina, on les àvies s'aguanten amb les mans i la línia d'aigua de la piscina, que ens inviten a donar pas a la lectura de l'àlbum.

A més, utilitza la tendència Body Positive¹⁹, ja que apareixen dibuixats diferents tipus de cos, tant d'homes com de dones.

REFERÈNCIES INTERTEXTUALS

Jessica Love, en una lectura del llibre que va fer per Instagram, va dir que aquesta il·lustració estava inspirada en les classes d'aeròbic que es fan en la YMCA²⁰.

ANÀLISI DEL TEXT

Per la Nana.

Títol original: Julian is a Mermaid

Publicat amb l'acord de Walker Books Ltd, 87

En aquestes il·lustracions, el text ens informa del títol original, els drets de propietat intel·lectual, les dades de l'editorial que publica l'àlbum, la traducció i els registres d'identificació de l'àlbum (ISBN i DL).

¹⁹ Body Positive. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Body_positivity

²⁰YMCA.

URL: <https://ymcanyc.org/locations/bedford-stuyvesant-ymca/programs-classes/swimming/water-exercise-classes>

Vauxhall Walk, London SE11 5HJ, 2018
© del text i les il·lustracions, Jessica Love 2018
© d'aquesta edició: Kókinos, 2019
Carranza, 25. 28004 Madrid
www.editorialkokinos.com
Traducció d'Anna Duesa
ISBN: 978-84-17074-88-3
Dipòsit legal: M-18105-2019
Imprès a Espanya - *Printed in Spain*

Tots els drets reservats.

SIRENES

Jessica Love

KÓKINOS

ANÀLISI DE LA IMATGE

Aquest és el principi de la història, que comença amb una il·lustració a doble plec, on es veu per un costat a tres joves vestides i arreglades com si foren sirenes i per l'altre a Julià i la seua àvia. Totes i tots estan caminant per un carrer de Brooklyn, cap a una boca de metro.

El fons de les il·lustracions simula als carrers de Brooklyn, però cal destacar el grafiti que hi ha en la paret on es troben l'àvia i Julià, aquest és d'un banc de peixos, on hi ha peixos amb tota mena de colors, simulant un arc de Sant Martí i que pareix que aquest banc de peixos estiga portant-los cap a la boca de metro.

A més, els peixos del grafiti van cap a la dreta, de la part inferior a la superior, dirigint al lector o lectora cap a la propera il·lustració. Igual que les tres sirenes, l'àvia i Julià, que van caminant cap a la dreta.

RELACIÓ TEXT-IMATGE

El text i les il·lustracions es complementen per a donar-nos diferents dades sobre l'àlbum. El text ens informa del títol original, els drets de propietat intel·lectual, les dades de l'editorial que publica l'àlbum, la traducció i els registres d'identificació de l'àlbum (ISBN i DL), i les il·lustracions ens mostra als personatges principals de l'àlbum, que són: Julià, l'àvia i les tres sirenes.

REFERÈNCIES INTERTEXTUALS

El grafiti²¹ de la paret pot tenir diferents significats i per a mi simbolitza que els lectors i lectores són el banc de peixos i a partir d'aquest moment formen també part de la història.

Un altre aspecte a destacar és el color aiguamarina²² dels vestits de sirena. Aquest color pot tenir diversos significats i un d'ells, com és el color de l'aigua, simbolitza estar en constant canvi de forma i de personalitat.

ANÀLISI DEL TEXT

“Aquest nen es diu Julià. Aquesta és la seva àvia.
I aquelles del fons són sirenes.
Al Julià li encanten les sirenes”.

El text ens mostra un narrador-a testimoni, que ens presenta els personatges. És un personatge de la narració però no intervé directament en els esdeveniments i en aquesta il·lustració fa servir la tercera persona del singular.

²¹ Grafiti. URL: <https://es.wikipedia.org/wiki/Grafiti>

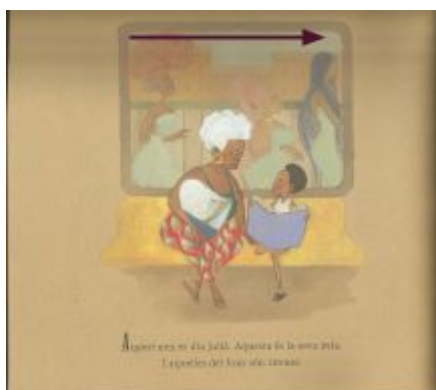
²² Color aiguamarina. URL: <https://sites.google.com/site/psicologiadelcolorweb/>

ANÀLISI DE LA IMATGE

Ací podem veure que les accions transcorren en un vagó de metro. Però ho fa d'una manera senzilla, fent servir l'enquadrament de la finestra i identificant-se amb el fons de la il·lustració. A més aquest color envolta a tots els personatges que apareixen en les il·lustracions.

En la primera il·lustració es veu a Julià i l'àvia asseguts dins del metro llegint un llibre i per la finestra es veuen a les tres sirenes, que van caminant cap a la dreta, marcant la direccionalitat.

En la segona ja estan tots els personatges dins del vagó. L'àvia i Julià segueixen asseguts, però ara Julià mira atentament a les sirenes, que estan endreçant els seus cabells i vestits. També es mostra una pàgina del llibre que està llegint i es veu un dibuix d'una sirena.

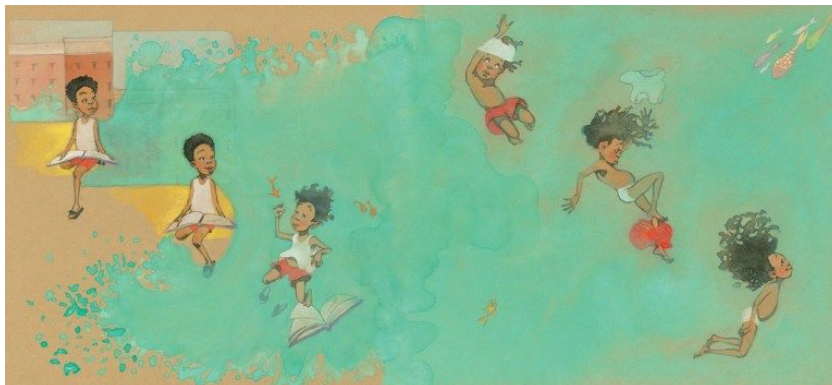
Les sirenes tenen un gran significat de les sirenes en la comunitat LGTBI, com remarca Rebeca Garza (2019), pel seu poder de transformació, canvi i transició.

Pel que fa al narrador, es tracta d'un narrador extern objectiu, perquè el text està escrit en tercera persona.

RELACIÓ TEXT-IMATGE

El text ens presenta als personatges, dient qui són i on estan situats en les il·lustracions. I les imatges ens mostren el físic dels personatges.

ANÀLISI DE LA IMATGE

En aquestes il·lustracions passen moltes coses, que es desenvolupen en dues seqüències de temps i en el mateix espai, l'oceà.

Julià comença a imaginar-se que es converteix en sirena i passa d'estar assegut al vagó de metro a estar dins de l'oceà, i una vegada dins comença la seua transformació, els seus cabells comencen a créixer, es lleva la camiseta i els pantalons i mira fixament a uns peixos de colors.

El fons de les il·lustracions està format pel color marró del paper Kraft, que representa l'interior del metro i el color aiguamarina, que representa l'oceà. A més, quan comença a aparèixer l'aigua, ho fa des del cap de Julià, i la forma en la qual està pintada, em recorda a un globus i conseqüentment a un pensament del nen. Perquè un globus²³ és un espai de les vinyetes on hi ha text escrit i poden estar dibuixades de diferents formes, i en aquest cas, en vegada de tenir text, conté les il·lustracions que s'imagina Julià. A més, les dues il·lustracions tenen la mateixa direccionalitat, de dalt a baix i d'esquerra a dreta, fent que l'últim dibuix de Julià estiga en una posició que convida a passar pàgina i continuar amb la lectura.

²³Globus. URL: <https://ca.wikipedia.org/wiki/Bafarada>

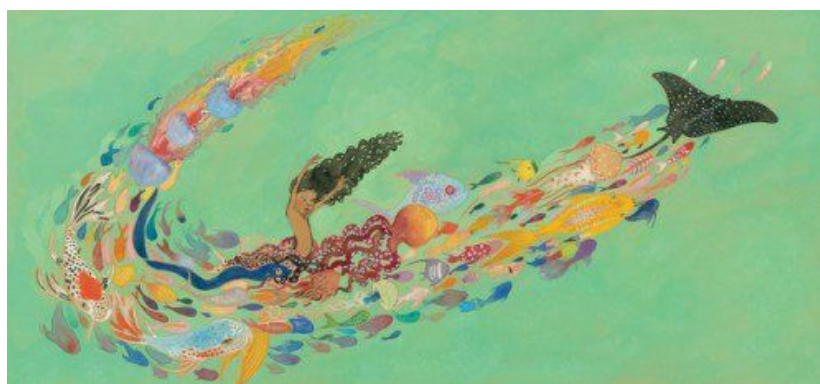
REFERÈNCIES INTERTEXTUALS

En aquesta transformació, per a mi Julià té un semblant amb Mowgli, al protagonista de les pel·lícules: *El libro de la Selva*²⁴ i *El libro de la selva 2*²⁵. Perquè físicament son molt pareguts i van vestits amb uns pantalons molt semblants.

Mowgli²⁶

ANÀLISI DE LA IMATGE

En aquesta il·lustració, Julià està dins de l'oceà, li han crescut els cabells i està rodejat per un banc de peixos de diferents espècies i colors. A més, a Julià no se li veuen les cames, perquè els polps i els peixos li les tapen, fent que parega un peix més. Pel que respecta al banc de peixos, aquest sembla un arc de Sant Martí²⁷, on la direcció de banc va d'esquerra a dreta, convidant-nos a continuar amb la lectura.

²⁴ El llibre de la selva. URL: [https://es.wikipedia.org/wiki/El_libro_de_la_selva_\(pel%C3%ADcula_de_2016\)](https://es.wikipedia.org/wiki/El_libro_de_la_selva_(pel%C3%ADcula_de_2016))

²⁵ El llibre de la selva 2. URL: https://es.wikipedia.org/wiki/El_libro_de_la_selva_2

²⁶ Imatge Mowgli. URL: <https://bienvenidosanuestrolibrodelaselva.blogspot.com/p/ud2.html>

²⁷ Arc de Sant Martí. URL: https://ca.wikipedia.org/wiki/Arc_de_Sant_Mart%C3%AD

REFERÈNCIES INTERTEXTUALS

El banc de peixos d'aquesta il·lustració és paregut al grafiti que ha aparegut anteriorment, però en aquest hi ha més varietat de peixos. A més, en la lectura que va fer l'autora per Instagram²⁸, va dir que per a ella aquest banc representa l'arc de Sant Martí, per tota la gamma de colors i pels diferents tipus de peixos que hi ha. I que veu al banc de peixos com a una comunitat, que ajuda i accepta als altres, on ningú està sol.

Arc de Sant Martí²⁹

ANÀLISI DE LA IMATGE

Quan el banc de peixos se'n va, trobem a Julià transformat completament com una sirena, amb una cua de color lila, nadant com una sirena o un peix més. De sobte per l'oceà es troba amb un peix molt gran de color blau fosc, d'ulls grans i amb símbols blancs, que li dóna un collaret fet amb parts de coral. Acció que per a mi significa l'acceptació de la seua transformació.

A més, en aquestes il·lustracions, els diferents dibuixos de Julià segueixen una línia corba, que va de l'esquerra a la dreta, donant peu a continuar la lectura.

²⁸ Instagram Jessica Love. URL: <https://www.instagram.com/jesslovedraws/>

²⁹ Imatge arc de Sant Martí. URL: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=15876590>

REFERÈNCIES INTERTEXTUALS

El collar que li entrega el peix a Julià sembla un collar Lei hawaià³⁰ que s'obsequia quan s'arriba o se'n va d'algun lloc com a símbol d'afecte.

Lei Hawaià³¹

Altrament, el color lila de la cua de sirena, segons Love representa als miracles³², ja que en moltes religions s'associa aquests fets amb aquest color. I també ha revelat que el peix de la il·lustració està inspirat en el "skyfish"³³ (peix cel), que es tracta d'un tipus de peix que s'han donat a conèixer perquè han aparegut en imatges gravades en vídeo i fotografies. La seua existència no està demostrada, però hi ha experts estan fent investigacions sobre aquesta espècie.

Skyfish³⁴

³⁰ Lei hawaià. URL: https://es.wikipedia.org/wiki/Lei_hawaiano

³¹ Lei hawaià. URL: <https://luciamalla.com/blog/dia-do-lei.html>

³² Color lila. URL: <https://www.deperu.com/abc/senor-de-los-milagros/3951/significado-del-color-morado>

³³ Skyfish. URL: [https://es.wikipedia.org/wiki/Rod_\(criptozoolog%C3%ADa_y_ufolog%C3%ADa\)](https://es.wikipedia.org/wiki/Rod_(criptozoolog%C3%ADa_y_ufolog%C3%ADa))

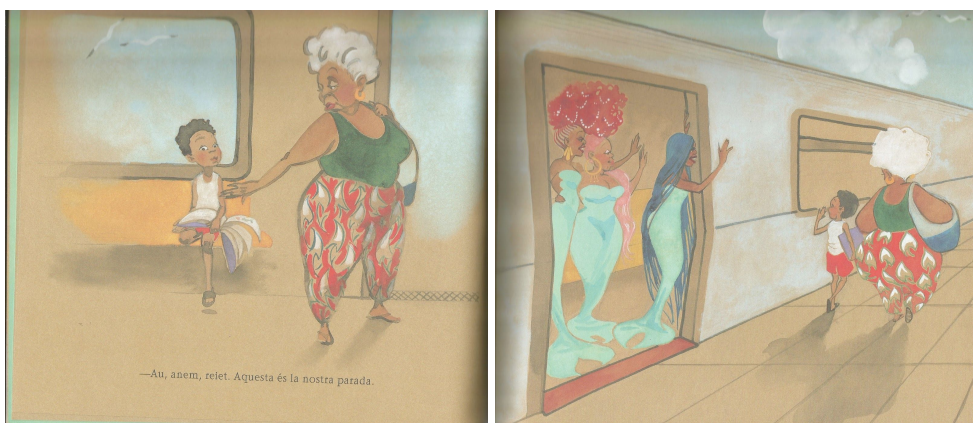
³⁴ Skyfish. URL: <http://www.hecklerspray.com/awesome-or-off-putting-rods-and-skyfish/20077390.php>

ANÀLISI DEL TEXT

- "Au, anem, reiet. Aquesta és la nostra parada".

En aquesta il·lustració qui enuncia el text és la iaia i es dirigeix a Julià. Utilitza la segona persona del plural i la tercera del singular. I fa servir la paraula "reiet", que és una paraula que ens transmet estima, afectivitat, tendresa...

ANÀLISI DE LA IMATGE

En arribar a la parada de metro més pròxima a casa de l'àvia. Aquesta avisa a Julià que ja estan en la parada i han de marxar. En baixar del metro, Julià i les tres sirenes s'acomiaden alegrement i l'àvia i Julià se'n van caminant cap a la dreta i el punt de fuga d'aquesta il·lustració va marcada pel mateix vagó de metro.

El fons de les il·lustracions són el metro, primer la part interior i després l'exterior, i des de la finestra i porta es veu el cel, amb núvols blancs, on volen gavines.

RELACIÓ TEXT-IMATGE

En la primera il·lustració el text enuncia el que diu l'àvia. I si analitzem juntament el text i la il·lustració podem veure com mentre l'àvia parla amb Julià, aquesta li dóna la mà i aquest fet ens transmet

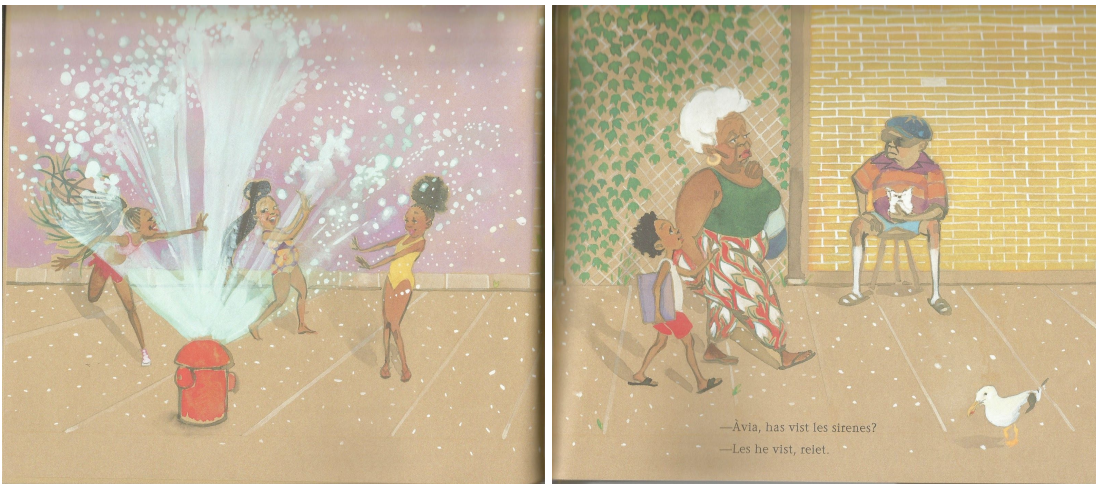
familiaritat i complicitat entre els dos personatges. A més, en la segona il·lustració no hi ha text i ens mostra com s'acomiaden Julià i les tres sirenes.

ANÀLISI DEL TEXT

- “Àvia, has vist les sirenes?”
- Les he vist, reiet”.

En aquestes il·lustracions apareix un diàleg entre el xiquet i la iaia, on és el xiquet el que inicia una conversa amb una pregunta. I l'àvia torna a utilitzar la paraula “reiet” per a referir-se a Julià.

ANÀLISI DE LA IMATGE

En baixar del metro, Julià i l'àvia van caminant de camí a casa de l'àvia. Durant el trajecte van parlant de la trobada amb les sirenes i van passant pel costat de gent, primer pel costat de tres noies que estan jugant amb l'aigua d'una boca d'incendis que ens transmeten alegria i després d'un home que està assegut en una cadira amb un gat blanc i observa el que estan fent les xiques.

Per a mi, les tres xiquetes es pareixen molt a les tres sirenes del principi, ja que tenen els cabells molt semblants.

A més, en aquestes il·lustracions torna a aparèixer la tendència Body Positive, ja que cada persona que apareix, pot ser una persona real del nostre dia a dia.

En la il·lustració de l'esquerra, hi ha un punt de fuga en la boca d'aigua, d'on ixen 5 línies obertes com un ventall que s'identifiquen amb els dolls d'aigua. En la de la dreta, l'home i la gavina estan posicionats mirant cap a l'esquerra i Julià i l'àvia continuen caminant cap a la dreta. I si ens fixem en les dues alhora, la línia del terra del fons ens dóna la continuïtat de les dues pàgines i en el terra hi ha diverses línies que van cap al centre, que és on apareixen la iaia i el nen.

RELACIÓ TEXT-IMATGE

Mentre el text ens diu el que estan parlant l'àvia i Julià, les il·lustracions ens donen molta més informació, mostrant-nos que estan caminant pel carrer i els elements i persones que podem encontrar al carrer.

REFERÈNCIES INTERTEXTUALS

Gràcies a la nostra cultura cinematogràfica, aquesta boca d'incendis³⁵ és molt identificable i ens situa en els EEUU.

Xiquets jugant amb una boca d'incendis a Nova York³⁶

ANÀLISI DEL TEXT

- "Àvia, jo també soc una sirena.
- Me'n vaig a banyar. Porta't bé, bufó".

Novament es produeix un diàleg entre el nen i la iaia i, de nou, és el nen qui ho inicia. I l'àvia per a referir-se a Julià torna a utilitzar una paraula afectuosa, "bufó".

³⁵ Boca d'incendis. URL: https://es.wikipedia.org/wiki/Hidrante_de_incendio

³⁶Xiquets jugant amb una boca d'incendis a Nova York

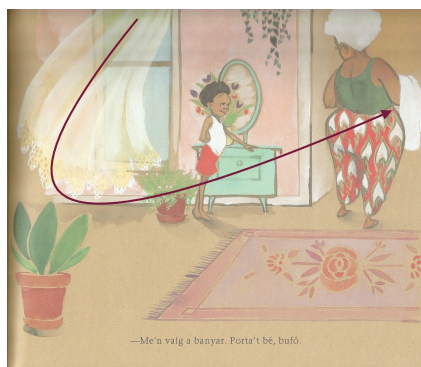
URL: <https://oldroadapples.wordpress.com/2014/06/23/summer-in-new-york-city/>

ANÀLISI DE LA IMATGE

En entrar a casa, Julià li diu a l'àvia que ell també és una sirena i quan ella se'n va a la dutxa, Julià es queda pensatiu en el saló de la casa.

En la primera il·lustració es mostra solament la porta de la casa, llevant-li importància als elements del voltant i en la segona, es veuen molts elements del saló de la casa, com el tocador, una estora, plantes, una cortina manejada pel vent... A més, el moviment de la cortina pel vent, ens dóna la direccionalitat d'aquesta il·lustració, formant una línia corba que va de dreta a esquerra i de dalt a baix.

RELACIÓ TEXT-IMATGE

El text ens informa del que estan parlant la iaia i el nen, mentre que les il·lustracions ens mostren les accions que estan realitzant mentre estan parlant. Per exemple, en la primera que estan entrant a casa i en la segona que estan dins del saló de la casa, informacions que el text no ens aporta. I si ajuntem text i il·lustracions comprem completament les dues pàgines.

ANÀLISI DEL TEXT

“Al Julià se li ha acudit una idea meravellosa”.

Novament apareix el narrador-a testimoni que parla en present i utilitza la tercera persona del singular.

ANÀLISI DE LA IMATGE

Després d'estar pensant, a Julià se li ocorre una gran idea, fer-se una disfressa de sirena! Per a fer-ho, primer es comença a llevar la roba, les sabates, la camiseta i els pantalons. Agafa les fulles d'una falaguera que hi ha en el saló i amb l'ajuda d'un turbant, se les col·loca al cap. Després per engalanar-se un poc més, agafa unes flors que hi ha al tocador, se les col·loca també al cap, donant més vida als cabells. I finalment es pinta els llavis de color roig. El fet de pintar-se'ls de color roig simbolitza la seguretat i l'autonomia.

A més, en les dues il·lustracions les imatges de Julià formen una seqüència, ja que va d'esquerra a dreta, de dalt a baix i d'esquerra a dreta.

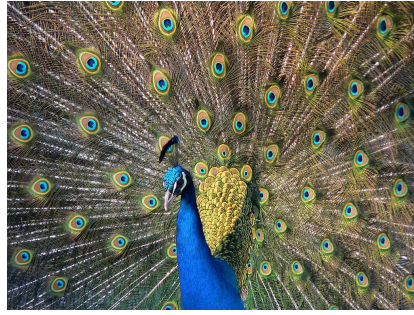
RELACIÓ TEXT-IMATGE

El text es complementa perfectament amb les il·lustracions, perquè en aquestes es representa la idea meravellosa que se li ha ocorregut a Julià. I si no estiguessen aquestes il·lustracions, no sabríem quina era l'idea, perquè aquestes mostren amb detall totes les accions que fa, que són: llevar-se la roba, col·locar-se les fulles d'una falaguera al cap i pintar-se els llavis.

REFERÈNCIES INTERTEXTUALS

El color roig té significats positius i negatius, centrant-me en els positius, com diu el psicòleg Oscar Castillero (s/d), s'associa a la calor, la passió, l'energia, l'afectivitat, la sensualitat, la força, la vitalitat, la bona salut, la felicitat...

A més, el tocat dels cabells em recorda a la cua del Paó blau³⁷ mascle, perquè és de color verd i les flors li donen el toc de color.

Paó blau³⁸

ANÀLISI DE LA IMATGE

Després, quan ja té el tocat, es queda mirant a la cortina del saló, l'agafa i se la col·loca en la cintura, simulant una cua de sirena.

Quan ja la té al lloc, es col·loca amb posició de model, que és la imatge de la portada del llibre. Una pose que mostra seguretat en si mateixa.

En les dues il·lustracions, la cortina ens aporta moviment, en la primera el moviment de l'aire que entra per la finestra i en la segona, el moviment el dona Julià en moure-la per a col·locar-la com una cua de sirena i finalment acaba amb una pose amb el cap i braç posicionats cap a la dreta.

³⁷ Cua el Paó blau.

URL: https://es.wikipedia.org/wiki/Pavo_cristatus#Simbolismo_mitolog%C3%ADa_y_cultura_popular

³⁸ Imatge Paó blau. URL: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=63857>

REFERÈNCIES INTERTEXTUALS

A més, Maria Popova(s/n) en el post: Julián Is a Mermaid: A Tenderhearted Story of Identity, Belonging, and the Courage to Be Yourself, diu que aquest fet li recorda a l'actriu Scarlett O'Hara³⁹. Scarlett O'Hara, és l'actriu protagonista de la novela i pel·lícula: *Lo que el viento se llevó*⁴⁰.

Scarlett O'Hara⁴¹

ANÀLISI DEL TEXT

- "Oh!
- Oh... oh..."

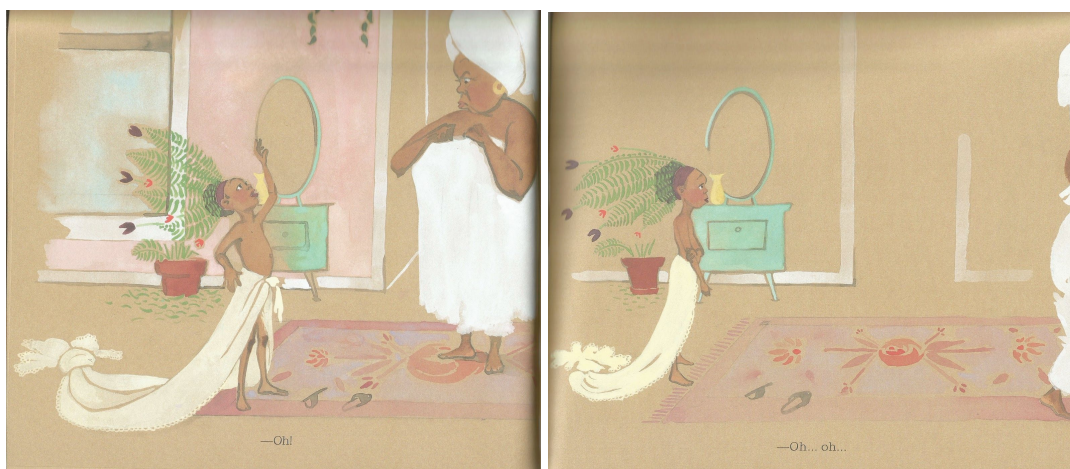
Ací Julià articula onomatopeies "Oh! Oh... oh...", que generen en els lectors i lectores expectatives del que pot passar, bo o dolent.

³⁹ Scarlett O'Hara. URL: https://ca.wikipedia.org/wiki/Scarlett_O%27Hara

⁴⁰ *Lo que el viento se llevó*. URL: https://es.wikipedia.org/wiki/Lo_que_el_viento_se_llevó

⁴¹ Imatge de Scarlett O'Hara. URL: <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=26491008>

ANÀLISI DE LA IMATGE

Quan l'àvia surt de la dutxa i veu a Julià, mostra una expressió que ens pot representar diferents pensaments:

1. Enfadada, perquè li desagrada que és disfressa.
2. Enfadada, perquè ha utilitzat coses del saló per a fer-se una disfressa.
3. Estranyada, perquè no compren el que està fent Julià.
4. Pensativa, pensant què li pot dir a Julià.

I molt més... I Julià en ensenyar-li el que ha fet i en veure la reacció de l'àvia, es queda amb tristor.

Les dues il·lustracions són del saló de la casa, però no són iguals, perquè en la primera la paret està pintada de color rosa i en la segona, quan Julià es queda trist, aquest color desapareix, apareixent el color marró, així mateix desapareixen fins i tot les línies blanques de referència d'accés a altre espai. A més, quan Julià es queda trist, li canvia fins a la posició, passa d'estar amb el braç alçat, a agafar-se un braç amb la mà contrària i es queda mirant com marxa la iaia i dirigint-nos fora de la il·lustració.

RELACIÓ TEXT-IMATGE

El text, en ser onomatopeies, ens generen expectatives del que pot passar i juntament amb les il·lustracions, ens mostren on ocorre la situació, el saló de la casa de l'àvia, i el que ocorre, que l'àvia ix de la dutxa, mira a Julià i se'n torna a anar i el text el que expressa Julià.

ANÀLISI DEL TEXT

- "Vine aquí, rei meu".

Ara, és la iaia la que parla i ho fa en primera persona del singular i en present. I una vegada més, l'àvia utilitza una forma afectuosa per a referir-se a Julià, en aquest cas "rei meu" i amb aquesta es pot entendre que no va a renyar-lo.

ANÀLISI DE LA IMATGE

Julià amb l'expressió trista i pensativa, comença a mirar la cortina i mirar-se en l'espill del tocador, potser preguntant-se què és el que ha fet mal. Quan torna l'àvia, ja vestida i arreglada, li diu a Julià que s'apropi i aquest es sorprèn.

A més, un detall molt important és l'estampat del vestit de l'àvia, perquè és igual que el peix que li dona a Julià el collaret.

Altrament, la direccionalitat de la primera il·lustració és la mateixa que quan Julià s'imagina que es transforma en una sirena i es lleva la roba, d'esquerra a dreta i de dalt a baix, però en aquesta, la direccionalitat de la cortina ens porta a la il·lustració de la dreta, fins a la iaia.

RELACIÓ TEXT-IMATGE

De nou, la relació text-imatge és clau per a comprendre el que ocorre en les dues pàgines. En la primera no hi ha text, per tant la il·lustració ens mostra el que ocorre i en la segona, hi ha un breu text que ens informa del que li diu l'àvia a Julià i la il·lustració on i com ocorren les accions.

ANÀLISI DEL TEXT

- “És per a mi, àvia?
- Per a tu, Julià”.

Novament és Julià qui comença el diàleg amb una pregunta i ho fa en present i en primera persona del singular.

ANÀLISI DE LA IMATGE

I l'àvia li dóna un collaret molt semblant al que li va donar el peix. Julià l'agafa content i tots dos ixen de casa.

Com ja he comentat en l'anàlisi de la il·lustració on el peix li dóna el collaret, per a mi aquesta acció representa l'acceptació i la direccionalitat està marcada per el començament de la cua i ens duu mitjançant les mans a l'esguard de la iaia.

A més, la segona il·lustració on estan eixint de casa i es veu la porta de la casa, és molt diferent de la il·lustració que representava l'entrada a la casa. En l'anterior sols estava dibuixada la porta i els dos protagonistes, ara aquesta és molt més acolorida, té una escala i la simetria de plantes i finestres ens duen l'esguard cap als protagonistes.

RELACIÓ TEXT-IMATGE

En aquestes pàgines les il·lustracions complementen el que diu el text, perquè ens mostra el que li dóna l'àvia a Julià, que el text no diu i també el que ocorre després de donar-li-ho.

ANÀLISI DEL TEXT

- "On anem?"
- "Ja ho veuràs".

De nou, Julià comença la conversa amb una pregunta dirigida cap a l'àvia i ho fa en present, en primera persona del plural.

ANÀLISI DE LA IMATGE

Julià i l'àvia caminen pel veïnat. Julià li pregunta a l'àvia on van. A més d'ells, apareixen tres personatges més, dues xiques que estan bevent un refresc o batut, recolzades en una paret de rajoles, i un home major amb dos gossos, que semblen ser de la raça Teckel o gos salsitxa.

La indumentària d'aquests tres és molt de platja, perquè les dues xiques porten un banyador i xanquetes i l'home major, un banyador curt, una camisa de platja i una gorra, a més de dur una bossa que podria ser de la compra.

En aquestes il·lustracions, en el terra hi ha dues línies que marquen el centre de les dues pàgines, i si ens fixem tots els personatges, tots estan situats entre aquestes dues, fent que la mirada del lector o lectora se centre en eixe punt. A més, Julià i l'àvia continuen tenint la direccionalitat, caminant cap a la dreta i conduint-nos a les següents il·lustracions i l'home major, els dos gossos i les dues xiques, es dirigeixen cap a l'esquerra i mirant a Julià i la iaia, pot ser per a mostrar-nos l'oposició, negació o rebuig a qui és diferent.

RELACIÓ TEXT-IMATGE

Amb les il·lustracions hi ha una relació d'ampliació, que mostra el que estan fent la iaia i el nen mentre mantenen la conversa, que és caminar pel carrer.

ANÀLISI DEL TEXT

“«Sirenes», va xiuxiuejar en Julià”.

En aquest cas el narrador-a torna a ser un narrador-a testimoni, que fa servir la tercera persona. A més, el fet de xiuxiuejar la paraula sirenes pot significar diverses coses, com: por, sorpresa, curiositat...

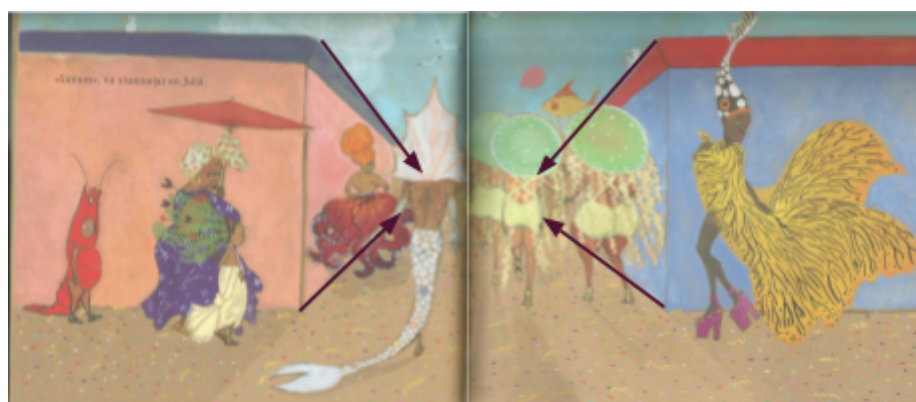
ANÀLISI DE LA IMATGE

I caminant van arribar a un lloc on hi havia més persones disfressades de tota mena d'espècies marines, com polps, meduses, llagostes... Aquest lloc es tracta d'una desfilada.

Aquestes dues il·lustracions són molt acolorides, amb un cel blau amb uns quants núvols, unes parets de color rosa, morat, blau i roig i el terra de color marró, però aquest està ple de confeti.

A més, tots i totes els que apareixen es dirigeixen cap a una mateixa direcció, cap al centre de les il·lustracions, com mostra el punt de fuga.

Un detall important és que a la part dreta de la segona il·lustració apareix una Drag-queen⁴² vestida d'un animal marí.

RELACIÓ TEXT-IMATGE

De nou, les il·lustracions són claus per entendre el que ocorre en aquestes dues pàgines, perquè ens amplia molta informació, com: on estan Julià i l'àvia, la gent que hi ha al seu entorn, com van vestits cap a on es dirigeixen...

⁴² Drag-queen. URL: <https://ca.wikipedia.org/wiki/Drag-queen>

REFERÈNCIES INTERTEXTUALS

Aquesta desfilada que apareix és la Coney Island Mermaid Parade⁴³, que és una desfilada que se celebra tots els anys a Brooklyn, Nova York. Va ser fundada l'any 1983 i se celebra el dissabte més pròxim al solstici d'estiu, és a dir el 21 de juny. A més, es realitza per diversos motius: que la gent que viu entre els carrers Sirena i Neptú pugui recrear la mitologia d'aquests, per a desenvolupar l'autoestima i perquè els artistes novaiorquesos puguin autoexpressar-se en públic.

Coney Island Mermaid Parade del 2019⁴⁴

Drag queens en la Coney Island Mermaid Parade del 2019⁴⁵

En aquesta desfilada participa molta gent, com el col·lectiu LGTBQ+. En la imatge es veuen a unes drag queens vestides de sirenes, que per elles aquesta disfressa és un símbol de transformació.

⁴³ Coney Island Mermaid Parade. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Coney_Island_Mermaid_Parade

⁴⁴ Imatges Coney Island Mermaid Parade del 2019.

URL: <http://www.brooklynvegan.com/the-2019-coney-island-mermaid-parade-in-pics/>

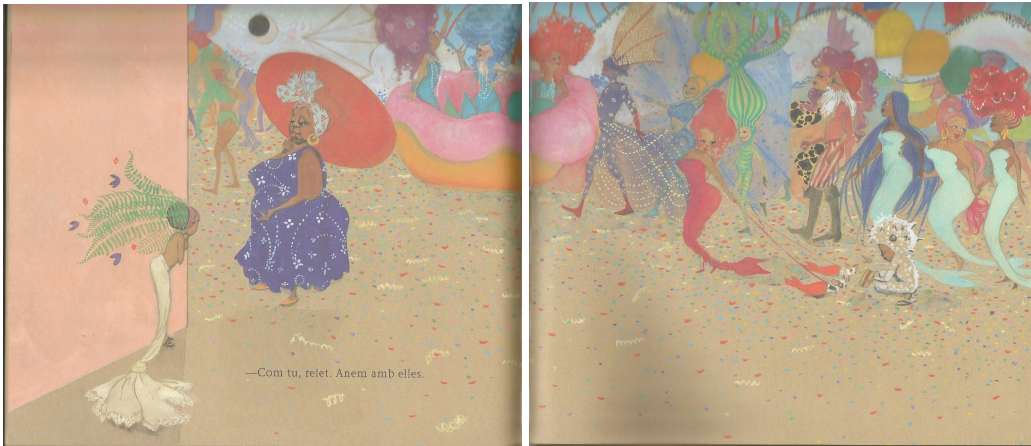
⁴⁵ Imatge Drag queens. URL: <http://yugger.com/activities/wllHyJFdY6/>

ANÀLISI DEL TEXT

- “Com tu, reiet. Anem amb elles”.

Ara qui enuncia és la iaia, en present i fa servir la segona persona incloent a Julià. I en aquesta enunciació l'àvia li diu a Julià que les persones que estan en la desfilada són igual que ell, perquè no tinga por i s'unisca a la desfilada. A més torna a utilitzar “reiet” per a referir-se a Julià.

ANÀLISI DE LA IMATGE

I de sobte es creuen amb una desfilada, on hi ha molta gent, des de xiquets menuts fins a gent major, que estan tots i totes disfressades. Julià en veureu, es queda amagat en un cantó i l'àvia es gira i mira a Julià, perquè vaja amb ells i elles. Pot ser Julià s'amaga perquè té por a ser jutjat per la resta de persones, per timidesa o perquè està sorprès a veure a tanta gent com a ell li agradaria ser.

A més, les disfresses dels i de les participants en la desfilada són de tota mena de color, recordant al grafiti dels peixos i a les il·lustracions on apareix Julià envoltat d'animals marins de colors, un símbol de diversitat.

La direccionalitat d'aquestes il·lustracions va de dreta a esquerra, al contrari que la majoria de les il·lustracions anteriors, ja que la desfilada va des de la segona il·lustració a la primera. A més, la línia del terra de la paret on s'amaga Julià es troba amb l'altra línia, concretament on està l'àvia esperant a Julià.

RELACIÓ TEXT-IMATGE

Les il·lustracions amplien la informació aportada pel text, donant informació d'on estan, on van i què hi ha al seu entorn.

REFERÈNCIES INTERTEXTUALS

A la desfilada de sirenes de Coney Island com remarca Adrian Rodriguez (2017), cada any la visiten més de 3000 persones, on poden veure a cents de persones disfressades de sirenes, Neptuns i animals marins, damunt de carrosses o a peu. També cada any la visiten personatges famosos i els i les organitzadores coronen a dos d'ells com a Rei Neptú i Reina Sirena. En l'any 2019 es va celebrar la trenta-setena edició.

Imatge de la desfilada en 1998⁴⁶

Imatge de la desfilada en 2019⁴⁷

⁴⁶ Imatge de la desfilada en 1998.

URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Coney_Island_Mermaid_Parade#/media/File:1998_Coney_Island_Mermaid_Parade.jpg

⁴⁷ Imatge de la desfilada en 2019. URL: <https://www.coneyisland.com/programs/mermaid-parade>

ANÀLISI DEL TEXT

“I això van fer”.

Novament, el narrador-a és testimoni i narra en present i en tercera persona.

ANÀLISI DE LA IMATGE

Així que Julià s'ajunta amb la resta de persones disfressades i van en direcció cap a la platja.

Si ens fixem, les persones van disfressades quasi igual que els peixos i espècies marines que Julià s'imagina la primera vegada, formant un arc de Sant Martí, ara l'arc es forma de veritat amb els colors de les disfresses, en una platja de Brooklyn. Si ens fixem en la segona il·lustració, la desfilada està encapçalada per les tres sirenes i darrere d'elles van Julià i l'àvia, on es pot apreciar que Julià va caminant amb alegria i orgull.

Respecte a la direccionalitat de les imatges, podem veure que la desfilada forma una línia corba que va d'esquerra a dreta i de dalt a baix, dirigint-se cap al mar, que està en la part dreta de la segona il·lustració, convidant-nos a passar pàgina i continuar la lectura.

RELACIÓ TEXT-IMATGE

Aquesta relació text-imatge és d'ampliació, per què el text és molt breu, encara que ens aporta informació important i les il·lustracions ens diuen el que van fer, que és unir-se a la desfilada, a més de mostrar-nos on està la desfilada, qui està desfilant, com van vestits i cap on va.

REFERÈNCIES INTERTEXTUALS

Per apuntar-se a la desfilada cal una inscripció en la pàgina oficial de la desfilada, on depenent qui desfile pagaran un preu o un altre.

La fotografia següent, de Paul Frangipane (2019), il·lustra la desfilada amb la imatge d'una xica disfressada de sirena amb dos ventalls dels colors de la bandera de l'orgull transgènere i també es veu present la tendència Body Positive que utilitza Love.

Fotografia ventalls amb colors de la bandera de l'orgull transgènere⁴⁸

⁴⁸Fotografia ventalls amb colors de la bandera de l'orgull transgènere.
URL: <https://brooklyneagle.com/articles/2019/06/24/mermaid-parade/>

ANÀLISI DE LA IMATGE

Aquesta és la guarda portada final, apareixen les cinc àvies del principi, però ara els seus banyadors s'han convertit en cossos de sirenes, igual que Julià, que s'ha transformat finalment en una nena trans. Pot ser Julià siga l'amic trans amb el que l'autora diu que s'inspira per a crear l'àlbum.

A més, les cinc àvies van vestides igual que a la guarda portada de l'inici, inclús estan disposades en el mateix ordre i quasi la mateixa posició. Les tres coses diferents són: que els banyadors ara són vestits de sirena, estan submergides baix de l'aigua i no hi ha un marc exterior, per tant simbolitza que estan en el mar, lliures. I com l'àlbum s'ha acabat, aquestes ja no estan mirant totes cap a la dreta, la majoria estan mirant cap a davant i les cues donen el moviment a la il·lustració. Altrament, la direccionalitat de la il·lustració de la dreta està definida per les bombolles verticals de l'aigua, que ens condueixen fins a la part inferior, espai on tan sols està Julià.

ANÀLISI DEL TEXT

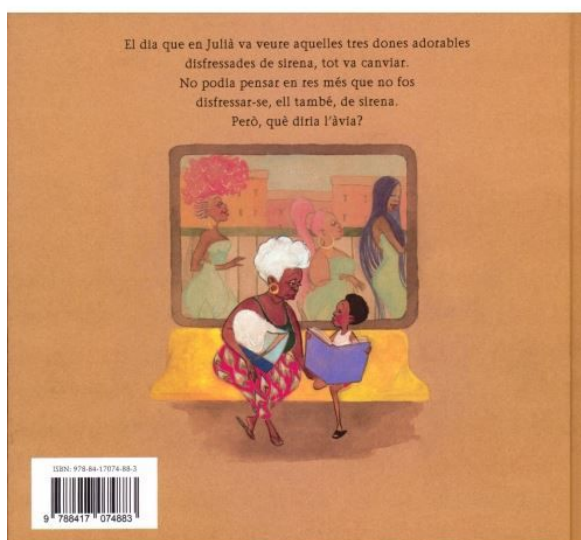
“El dia que en Julià va veure aquelles tres dones adorables disfressades de sirena, tot va canviar.

No podia pensar en res més que no fos disfressar-se, ell també, de sirena.

Però, què diria l'àvia?”

Finalment, el narrador-a és testimoni, que narra en passat i en tercera persona.

ANÀLISI DE LA IMATGE

En la contraportada de l'àlbum apareix la sinopsi de la història. El color del fons és el que ha predominat en tot l'àlbum, i a més apareix l'escena on Julià i l'àvia estan dins del metro llegint el llibre de sirenes i per la finestra es veuen passar a les tres sirenes.

RELACIÓ TEXT-IMATGE

En aquest cas, aquesta relació també és complementària, on el text ens fa una síntesi de l'àlbum i la il·lustració ens mostra els personatges principals, Julià, l'àvia i les tres sirenes.